

Intäktsmodell för havsbaserad vindkraft

**FINANSAVDELNINGENS UNDERSTUDIE FÖR
LANDSKAPSREGERINGENS PROJEKT HAVSBASERAD VINDKRAFT -
SUNNANVIND**

Dnr: 2024/3661

Datum: 28.5.2025

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	5
1.1	Ordlista	6
2	Disposition	8
3	Beskrivning av möjliga intäktsströmmar.....	8
3.1	Optionsintäkt.....	9
3.2	Arrendeintäkt	9
3.3	Fastighetsskatt.....	9
3.4	Näringskatt.....	12
3.5	Miljöavgift.....	12
3.6	Intäkter via avräkningen från rikets elskatt	12
5	Ekonomiska perspektiv	14
5.1	Vindkraftsaktörens perspektiv.....	14
5.2	Landskapsregeringens perspektiv	15
5.2.1	Ekonomisk bakgrund	15
5.2.2	Miljö och hållbarhet	16
5.2.3	Demografisk utveckling och samhällsservice	16
5.3	Kommunala perspektivet.....	18
5.3.1	Möjliga intäkter från havsbaserad vindkraft enligt gällande lagstiftning	20
5.3.1.1	Teoretiskt utfall av fastighetsskatteintäkter för kommunerna	21
6	Möjliga kommunalekonomiska effekter för Åland som samhälle.....	24
6.1	Alternativ på modeller för hur fastighetsskatt kan utjämnas mellan Ålands kommuner.....	24
6.1.1	Inkorporera fastighetsskatter från havsbaserad vindkraft som del av skattekompletteringen i dagens landskapsandelssystem	25
6.1.2	Ny fullständig utjämningsmodell med betalningsfunktion av överskjutande del av skatteinkomster	27
6.1.3	Justera uttaxeringsintervallet på fastighetsskatt	28
6.1.4	Kombinationsmodell av ovan nämnda 6.1.2 och 6.1.3.....	29
6.1.5	Strukturförändring	29
6.2	Incitament för byggnation av vindkraft hos kommunerna.....	30
6.3	Andra intäktsmöjligheter för kommuner där vindkraft byggs	31
7	Sammanfattning och slutsatser	32
8	Bilagor.....	37

8.1	Bilaga 1 – Ramar, antaganden, grundparametrar	37
8.2	Bilaga 2 – Exempelberäkningar fastighetsskatt kommuner	41
8.3	Bilaga 3 - Information från projektdirektiv ÅLR 2024/3661	42

1. Inledning

Sunnanvinds strategiska perspektiv

Projekt Sunnanvind (Dnr 2021/3156) drivs av Ålands landskapsregering med målet att utreda och framarbeta de bästa lösningarna för utveckling av storskalig vindkraft på havsområdena i enlighet med projektets direktiv. Landskapsregeringens övergripande strategiska mål med byggnation av havsbaserad vindkraft innefattar ekonomisk tillväxt, sysselsättning, kunskap samt miljö och hållbarhet.

Underprojekt – Studie intäktsmodell

Den här studien - *intäktsmodell för havsbaserad vindkraft* – genomförs av finansavdelningen och är ett underprojekt till Sunnanvind. Studien fokuserar **enbart på det ekonomiska perspektivet** genom analys av möjliga intäktsströmmar. Uppdraget är att bistå Sunnanvind genom att analysera, utreda och ge förslag på intäktsströmmar som kan tillfalla det offentliga Åland vid utveckling av havsbaserad vindkraft. Den slutliga intäktsmodellen bestäms av landskapsregeringen tillsammans med Sunnanvind efter att denna studie överlämnats.

För studien har fastställts ett projektdirektiv (ÅLR 2024/3661) godkänt i maj 2024 och arbetet med studien inleddes i september 2024. Projektplanen är godkänd av projektägaren under september samt uppdaterad i november 2024 med förlängd tidsram för slutförande av studien till mars 2025. Utdrag ur projektdirektivet finns i Bilaga 3.

Studien har tagit del av förutsättningar och parametrar som ligger till grund för utredningen. Dessa klarlades den 26:e november 2024 och återfinns i Bilaga 1. Parametrarna omfattar scenarion och faser över hur byggnationen av Ålands vindkraftspark kan gå till. Tekniska och ekonomiska parametrar relevanta till vindkraftsbyggnation anges och ligger till grund för kalkylberäkningar i denna studie. Parametrarna är givna från uppdragsgivaren enligt information och läget senhösten 2024.

De allmänna vatten som förvaltas av landskapsregeringen faller inom kommungränserna för Eckerö, Hammarland, Geta, Saltvik, Kumlinge och Brändö.

Den maximala teoretiska storleksordningen på vindkraftsparker är beskrivna i tre scenarion med respektive tre faser med maximal byggnation om 1,3 gigawatt effekt per fas. Maximal effekt skulle i såfall bli 3,9 gigawatt fördelat på aktuella kommuner i varje scenario. Respektive fas skulle byggas var för sig, med nästa fas längre fram i tiden. Exakt hur länge det är mellan faserna är inte definierat.

Bakgrundsp parametrar, scenarion, faser och relevant information som används i denna studie ska inte ses som absoluta inför den slutliga intäktsmodellen samt eventuell byggnation av havsbaserad vindkraft. Huvudprojektet Sunnanvind ansvarar för uppdatering av dessa parametrar efter studiens slutförande i takt med att ny relevant information erhålles. En central utgångspunkt för hela studien är att den producerade elektriciteten från en åländsk vindkraftspark också får avsättning på elmarknaden.

1.1 Ordlista

[Sunnanvind](#) = Projektnamnet för projektet som Ålands landskapsregering driver för att möjliggöra havsbaserad vindkraft på Åland

Aktör, vindkraftsaktör, vindkraftsföretag, leverantör = Det eller de företag/samfund som står för byggnationen av havsbaserad vindkraft

[Avräkning och skatteavräkning](#). = Statliga skatter som uppbärs på Åland går in i statens budget. I gengäld för de uppgifter som landskapet sköter återför riket varje år medel i form av avräkning och skatteavräkning.

Offentliga intäkter = Summan av alla intäkter det offentliga Åland kan erhålla från byggnationen av havsbaserad vindkraft; avtalsintäkter, skatter.

Arrendeintäkt = Årlig intäkt som aktören kan betala som hyra för vattenområden

Optionsintäkt = Inledande intäkt vid aktionsslut som betalas av aktören under en begränsad tid

[Samfundsskatt](#) = Den skatt ett företag betalar på sin beskattningsbara vinst (Med [samfund](#) avses inom inkomstbeskattningen bl.a. aktiebolag, andelslag, staten och dess verk, kommuner och samkommuner, välfärdsområdet och välfärdssammanslutningen, placeringsfonder, ekonomiska och ideella föreningar. Ett samfund är i regel skattskyldigt för alla sina inkomster. Avvikelser från denna princip hänför sig främst till olika skattefria samfund, såsom placeringsfonder, och särskilt definierade skattefria inkomster. Offentliga samfunds och allmännyttiga samfunds inkomstskattskyldighet omfattar enbart deras näringsinkomster och fastighetsinkomster. Ett samfunds inkomstskatt är i allmänhet 20 procent av den beskattningsbara inkomsten.)

Samfundsskattenyckel = Den [fördelningsmekanism](#) på Åland som fördelar ut samfundsskatterna till Ålands kommuner

[Fastighetsskatt](#) = Skatt som debiteras på fastigheter såsom hus, fritidshus, byggnader, kraftverk med mera (fastighetsskatten är en årlig skatt baserad på fastighetsägarande. [Fastighetsskatten](#) togs i bruk 1993 och ersatte beskattningen av bostadsinkomst, beskattningen enligt prövning av fastigheter, vägavgiften och mantalsavgiften. Fastighetsskattens skattetagare är kommunerna. Fastighetsskatten gäller både mark och byggnader. Mark inom jord- och skogsbruk samt vattenområden omfattas inte av fastighetsskatten, men däremot omfattas byggnader på gårdsbruksenheter. Fastighetsskatten är avdragsgill i inkomstbeskattningen till den del fastigheten använts för förvärvande av inkomst. Vid fastighetsbeskattning är fastighetens ägare skattskyldig. Kommunerna betalar inte fastighetsskatt för egna fastigheter som är belägna inom kommunen)

Näringskatt = En skatt som kan debiteras på näringar (Näringsbeskattningen omfattar beskattning av affärsidkare och yrkesutövare, samfund och sammanslutningar samt deras delägare liksom beskattning av jord- och skogsbruk) (Landskapsregeringen har enligt 18 § 5 punkten i självstyrelselagen för Åland (1991:71) lagstiftningsbehörighet avseende landskapet tillkommande tilläggsskatt på inkomst och tillfällig extra inkomstskatt, landskapet tillkommande närings- och nöjesskatter, grunderna för avgifter till landskapet och kommunerna tillkommande skatter.)

Watt (W) = Enhet som används för att mäta effekt

Voltampere = Voltampere och watt (W) är rent formellt samma enhet.

Kilowatt (kW) = 1 000 watt

Megawatt (MW) = 1 000 000 watt

Gigawatt (GW) = 1 000 000 000 watt

Produktionsvärde (för denna studie) = Elproduktionens ekonomiska värde, beräknat enligt:
elpris i euro * produktion i MWh.

Extra relevant inom fastighetsbeskattning:

Beskattningsvärde =

Enligt 30 § 1 mom. i värderingslagen anses som värdet för konstruktioner återanskaffningsvärdet minskat med årliga åldersavdrag.

Återanskaffningsvärde =

Med återanskaffningsvärdet för en byggnad avses de sannolika byggnadskostnaderna för en nybyggnad som svarar mot den aktuella byggnaden vid värderingstidpunkten.

Enligt 21 § 1 mom. i finansministeriets förordning om grunder för återanskaffningsvärdet av byggnader anses återanskaffningsvärdet av en konstruktion vara 75 procent av byggnadskostnaderna för motsvarande konstruktion. När ett vindkraftverk värderas i beskattningen anses dess återanskaffningsvärde således vara 75 procent av de bokförda byggnadskostnaderna för vindkraftverkets torn (fundament, stomme och maskinrum) som aktiverats i balansräkningen.

Åldersavdrag (Avskrivning) =

Enligt 30 § 1 mom. 6 punkten i värderingslagen är det årliga åldersavdraget för byggnader och konstruktioner som hör till ett vindkraftverk 2,5 procent (812/2013).

Som värdet för ett vind- och solkraftverk som är i bruk anses enligt 30 § 4 mom. i värderingslagen dock alltid minst 40 procent av konstruktionens återanskaffningsvärde.

2 Disposition

Inledningsvis identifieras i studien de möjliga intäktsströmmarna samt gällande lagstiftning. Sedan följer ekonomiska perspektiv som är relevanta inom ramen för studien. Dessa perspektiv och beskrivningar ligger sedan till grund för kapitlet om kommunalekonomiska effekter för Åland samt sammanfattning och slutsatser.

3 Beskrivning av möjliga intäktsströmmar

Intäkter från havsbaserad vindkraft till det offentliga Åland kan utgöras av **skatter, övriga lagstadgade intäkter** och intäkter som en vindkraftsaktör betalar direkt via **avtal till vattenägaren - landskapsregeringen**.

De direkta avtalsintäkterna till vattenägaren kan utgöras av en inledande **optionsintäkt** och en årlig **arrendeintäkt**.

Möjliga skatter som kan debiteras är **fastighetsskatt** samt **näringskatt**. Fastighetsskatten är i dagsläget reglerad i lag medan näringskatt skulle behöva ny lagstiftning. Inom ramen för studien har **miljöavgift** enbart diskuterats, vilket även den skulle kräva ny lagstiftning. **Ökade intäkter via avräkningen** kan även uppstå om den åländska vindkraftsparken ansluts till riket och elskatt debiteras där. Studien har inte analyserat övriga möjliga intäkter.

Samfundsskatt, det vill säga den skatt som företag betalar på sin vinst, kunde emellertid tänkas ingå som en parameter. Detta har dock avgränsats bort, då bedömningen är att det föreligger en risk att företag bedriver noggrann skatteplanering för att minimera den beskattningsbara vinsten och därmed undviker att betala samfundsskatt.

Samfundsskatt på vattenägarens options-, och arrendeintäkter aktualiseras däremot utgående från vilken beskattningsbar vinst som vattenägaren uppvisar. Skatten skulle tillfalla alla Ålands kommuner och fördelas enligt samfundsskattenytckeln. Denna intäkt förklaras närmare senare i studien.

Andra samhällsekonomiska effekter förutom ovanstående uppräknade intäkter kan också uppkomma; såsom nya arbetsplatser, byggnation av infrastruktur, positiva effekter för det lokala näringslivet, inflyttning, utbildningstillfällen, hamnavgifter, andra avgifter och övriga kringeffekter. Utredning och analys av dessa effekter och dess påverkan på Åland ingår inte i denna studie.

Nedan kommer en utvecklad beskrivning av de möjliga intäktsströmmarna för det offentliga Åland:

3.1 Optionsintäkt

3.2 Arrendeintäkt

3.3 Fastighetsskatt

3.4 Näringskatt

3.5 Miljöavgift

3.6 Intäkter via avräkningen från rikets elskatt

3.1 Optionsintäkt

Optionsintäkt innefattar de inledande betalningarna från vindkraftsaktören till vattenägaren. Intäkternas storlek och villkor bestäms genom avtal mellan vattenägaren och vindkraftsaktören. Intäkterna skulle troligen flyta in till vattenägaren under begränsat antal år. Exempelvis kunde optionsintäkten bestå av en signeringsavgift för havsområdena samt årliga betalningar varefter olika milstolpar har uppnåtts. När milstolparna är uppnådda och vindkraftsparken är i drift övergår vindkraftsaktörens betalningar i årliga arrenden, se nedan.

3.2 Arrendeintäkt

Arrendeintäkt är den årliga hyra för vattenområden som aktören erlägger till vattenägaren. Intäkten kan till exempel baseras på en andel av produktionsvärdet. Villkor, storleksordning och startpunkt för betalning av arrendeintäkt regleras genom avtal mellan vindkraftsaktören och vattenägaren.

3.3 Fastighetsskatt

Fastighetsskatten på vindkraftverk skulle erläggas av aktören direkt till kommunerna där vindkraft byggs. Fastighetsskatt är en till kommunerna tillkommande skatt och hör därmed till landskapsregeringens behörighet till alla delar, dvs. även värderingen av fastigheter. Fastighetsskatten regleras i åländsk lagstiftning, Fastighetsskattelag för landskapet Åland ([1993:15](#)). Ur lagen framgår att: *"Fastighetsskatt ska årligen betalas till kommun i enlighet med vad därom är föreskrivet i fastighetsskattelagen ([FFS 654/1992](#)) och med stöd av den utfärdade bestämmelser, med de undantag som följer av denna lag."*

Åland har alltså egen behörighet, men baserar lagstiftningen på rikets fastighetsskattelag, med vissa undantag. Åland har även lagstiftningsbehörighet gällande värdering av fastigheter vid fastighetsbeskattningen, men tillämpar för närvarande rikets lag: lagen om värdering av tillgångar vid beskattningen ([FFS 1142/2005](#)).

Fastighetsskatt kan debiteras på olika typer av fastigheter. I denna studie berörs den delen av fastighetsskatten som debiteras på byggnader och konstruktioner som hör till kraftverk med storlek över 10 megavoltampere (motsvarar 10 MW), se 14§ i rikets fastighetsskattelag ([FFS 654/1992](#)), skatteprocentsatsen för *vissa anläggningar*.

För vindkraftverk med en maximal effekt på 10 MW tillämpas *den allmänna fastighetsskatteprocentsatsen för byggnader*, se den åländska fastighetsskattelagens 2§ 3 mom. Denna skattesats tillämpas för vindkraftverk vars nominella effekt är högst 10 megavoltampere, även om fler kraftverk har en gemensam anslutningspunkt till elnätet. Enligt nu gällande lagstiftning, samt denna studies avgränsning att de havsbaserade vindkraftverkens effekt kommer överstiga 10 MW, skulle skattesatsen för *vissa anläggningar* tillämpas för Ålands havsbaserade vindkraftspark.

För *vissa anläggningar* har kommunerna rätt att inom det intervall som lagstiftningen anger fastställa en fastighetsskatt, för närvarande är intervallet mellan 0–3,10 procent av beskattningsvärdet. Fastighetsskatten baseras på kostnaden för byggnadskostnad för fundament, torn och maskinrum. Beskattningen baseras sedan över tid på det beskattningsvärde som bestäms i rikets lagstiftning. Detta regleras i rikets lag om värdering av tillgångar vid beskattning ([FFS 1142/2005](#)). Tillämpningsregler finns i Skatteförvaltningens anvisningar för värdering av [fastigheter](#).

Detaljerad juridisk beskrivning av fastighetsskatt och värderingsgrund

Eftersom landskapsregeringen har behörighet över skatter som tillkommer kommunerna, har landskapsregeringen stiftat en fastighetsskattelag för landskapet Åland. Enligt denna lag ska fastighetsskatt årligen erläggas till kommunerna i enlighet med vad som föreskrivs i fastighetsskattelagen (FFS 654/1992) och med stöd av de utfärdade bestämmelserna, med vissa undantag. För havsbaserad vindkraft, vars nominella effekt överstiger 10 megavoltampere, ska den skatteprocent som fastställs i rikets fastighetsskattelag 14 §, vilket är högst 3,10 procent, tillämpas.

När det gäller värderingen av fastigheter, vilken ligger till grund för fastighetsskatten har landskapsregeringen behörigheten, men tillämpar rikets lag. Kapitel 5 i lagen om värdering av tillgångar vid beskattningen (FFS 1142/2005) gäller specifikt fastigheters beskattningsvärde och enligt en hänvisning till rikets fastighetsskattelag ska denna tillämpas vid fastighetsbeskattningen på Åland. I den åländska fastighetsskattelagen framkommer i 2§ att "*Vid fastighetsbeskattningen tillämpas bestämmelserna om fastigheters beskattningsvärde i lagen om värdering av tillgångar vid beskattningen (FFS 1142/2005) samt de bestämmelser och beslut som meddelats med stöd av den.*"

Vindkraftverkets grund och stomme med maskinrum är sådan konstruktion som omfattas av fastighetsbeskattningen. Rotorn med blad, växellådan och generatoren samt den övriga utrustningen är lösa anläggningstillgångar till sin karaktär, och faller utanför fastighetsbeskattningens tillämpningsområde.

Enligt 30 § 1 mom. i värderingslagen anses som värdet för konstruktioner återanskaffningsvärdet minskat med årliga åldersavdrag. Enligt 2 mom. utfärdas närmare bestämmelser om uträkning av

återanskaffningsvärdet genom förordning av finansministeriet. Finansministeriet utfärdar en förordning om grunder för återanskaffningsvärdet för byggnader varje år. Enligt 21 § 1 mom. i finansministeriets förordning, [beskattning av vind- och solkraftverk](#), om grunder för återanskaffningsvärdet för byggnader anses återanskaffningsvärdet av en konstruktion vara 75 procent av byggnadskostnaderna för motsvarande konstruktion.

Figur 1 nedan illustrerar vad som ligger till grund för en kommuns eventuella fastighetsskatt från en vindkraftspark. Först bestäms värdet på byggnadskostnaden, som består av fundament, torn och maskinrum. Denna byggnadskostnad indexeras årligen. På denna byggnadskostnad bestäms ett återanskaffningsvärde, idag 75 procent. Sedan följer årliga åldersavdrag enligt 2,5 procent, vilket blir beskattningsvärdet. På beskattningsvärdet debiterar kommunen fastighetsskatt. Minsta beskattningsvärde är 40 procent av återanskaffningsvärdet. I Bilaga 2 finns också en exempelkalkyl på beräkningen av fastighetsskatten.



Figur 1 Pyramidbeskrivning vad som ligger till grund för beräkningen av kommuners fastighetsskatteintäkter från havsbaserad vindkraft

Reform av fastighetsbeskattningen i riket

I enlighet med nuvarande riksregerings regeringsprogram planeras en reform av fastighetsbeskattningen genomföras för att korrigera skillnaderna mellan fastigheternas beskattningsvärden och gängse värden. Den nuvarande värderingen av byggnader grundar sig på de genomsnittliga återanskaffningsvärden som för flera decennier sedan baserar sig på byggnadskostnader som årligen justerats med byggnadskostnadsindexet. I och med reformen övergår värderingen av byggnader till att använda de värden som ligger till grund för beskattningsvärdet och som ska omdefinieras. Detta värde kallas grundvärdet.

I tidigare regeringen, Marin (2019–2023), planerades också en lättnad av fastighetsskatten för havsbaserad vindkraft. Avsikten med att genomföra åtgärden var enligt regeringsprogrammet att lätta på fastighetsbeskattningen för havsbaserad vindkraft, så som det beskrivs i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 3 § i fastighetsskattelagen ([RP 169/2020 rd](#)). Detta skulle ske genom att sänka värderingsnivån från nuvarande 75 procent till 35 procent av byggnadskostnaderna från och med ingången av 2022 och att föreskriva om saken genom förordning av finansministeriet om grunder för byggnaders återanskaffningsvärde. Som en kompensation till kommunerna skulle maximala uttaxeringen öka. (Utkast 31.3.2022 från finansministeriets skatteavdelning: Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftningen om värderingsreformen för fastighetsbeskattning: [Utkast till regeringens proposition](#)).

3.4 Näringsskatt

Näringsskatt är enligt landskapsregeringens lagstiftningsbehörighet möjligt att ta ut av samfund som bedriver affärsverksamhet inom elproduktion genom havsbaserad vindkraft. En sådan näringsskatt skulle vara ny och ingen nu gällande lagstiftning hanterar näringsskatt på havsbaserad vindkraft eller av jämförbara/liknande näringsgrenar. Förutom ny lagstiftning skulle även nya system och processer behövas för att uppbära skatt. Näringsskatten skulle i så fall tas ut på samfundens avkastning på verksamheten. Näringsskatten har således inte bedömts som intressant intäktsström.

3.5 Miljöavgift

En möjlig miljöavgift har diskuterats inom ramen för studien och med styrgruppen. En sådan avgift bör baseras på en prestation eller specifik beräkningsgrund. Vidare analys av miljöavgift har inte gjorts. En miljöavgift har emellertid inte samma innebörd som miljökrav i samband med byggnation av vindkraftverk, sådana krav kan upprättas av vattenägaren i samband med avtalstecknande med vindkraftsaktören.

3.6 Intäkter via avräkningen från rikets elskatt

En ökad intäkt för landskapsregeringen via avräkning kan uppkomma till följd av ökade elskatter i riket. Om Ålands vindkraftspark ansluts till riket kan elskatt debiteras. Elskatten tillfaller visserligen riket, men genom avräkningen kan landskapsregeringen ta del av ökade intäkter, eftersom avräkningen baserar sig på inkomsterna i statsbokslutet.

Lagstiftningsbehörigheten inom beskattningen är delad mellan landskapsregeringen och riket. Landskapsregeringen har enligt 18 § 5 punkten i självstyrelselagen för Åland ([FFS 1144/1991](#)) lagstiftningsbehörighet avseende landskapsregeringen tillkommande tilläggsskatt på inkomst och tillfällig extra inkomstskatt, landskapsregeringen tillkommande närings- och nöjesskatter, grunderna för avgifter till landskapsregeringen och kommunerna tillkommande skatter. Enligt 27 § 36 i punkten självstyrelselagen för Åland har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om skatter och avgifter med de undantag som nämns i 18 § 5 punkten. Elskatt är en punktskatt, som är en indirekt skatt och riket har lagstiftningsbehörighet avseende indirekta skatter enligt 27 § 36 punkten i självstyrelselagen.

Punktskatt på och försörjningsberedskapsavgift för elström påförs för varje skatteperiod för den mängd elström en nätinnehavare frisläpper för konsumtion eller en elproducent frisläpper för skattepliktig konsumtion. Elström som är fri från punktskatt och försörjningsberedskapsavgift är sådan som bland annat överförs till ett elnät av elproducenten eller överförs mellan elnät.

Med tanke på Sunnanvind - i det fall att elen överförs till riket så betalas punktskatten där då den frisläpps till konsumtion. För tillfället är skatteklassen I för elströmmen 2,24 cent/kWh och för skatteklass II 0,05 cent/kWh. Skatteklass II används inom industriell verksamhet, inklusive tillverkning, förädling av varor och vissa stödverksamheter av begränsad omfattning, samt för datorhallar och yrkesmässig växthusodling. För att omfattas av skatteklass II krävs att elen används specifikt för dessa ändamål och att förbrukningen kan mätas separat från el som beskattas enligt skatteklass I.

När en punktskattepliktig produkt flyttas från Åland till en annan medlemsstat, till exempel Sverige, i kommersiellt syfte, dvs. från en ett kraftverk till en nätinnehavare, gäller skattefrihet vid export. Detta betyder att ingen elskatt betalas på Åland utan man skall göra en exportdeklaration. Detta betyder i praktiken mera administrativt arbete för kraftverk på Åland som alltså är utanför EU:s skatteområden och som exporterar till EU jämfört med de kraftverk som är inom unionens skatteområde (se lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen [\(1996/1260\)](#) 7 §: *fri från punktskatt och försörjningsberedskapsavgift är elström som 10 p överförs till ett område utanför unionen eller levereras till förbrukning i något annat område inom unionen än Finland*).

Sammantaget konstateras att om elskatt debiteras i riket, kan landskapsregeringen erhålla en intäktsökning via avräkningen. Intäkten uppgår till 0,47% av de ökade elskatterna. Storleksmässigt är denna intäkt inte betydande för det offentliga Åland i sammanhanget med options-, arrende- och fastighetsskatteintäkter från havsbaserad vindkraft.

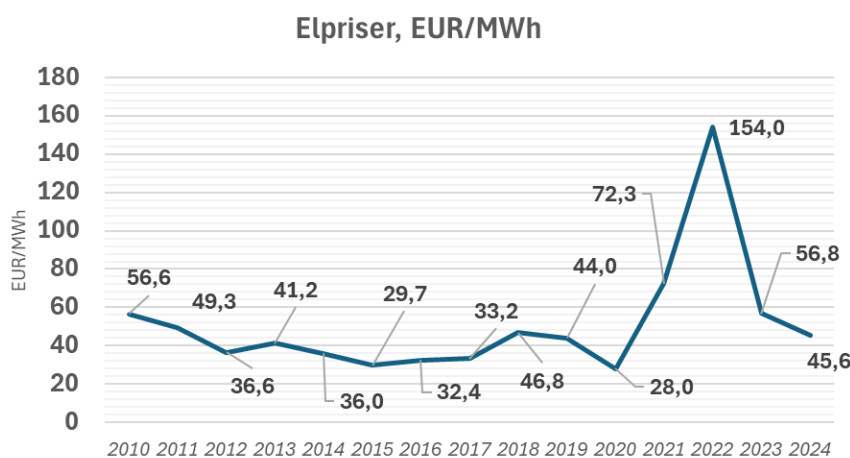
5 Ekonomiska perspektiv

Följande tre kapitel beskriver kort vindkraftsaktörens, landskapsregeringens och kommunernas ekonomiska perspektiv

5.1 Vindkraftsaktörens perspektiv

En central aspekt är vindkraftsaktörens, dvs de potentiella aktörer som slutligen ska verkställa byggnation och drift av havsbaserad vindkraft. Investeringar kan uppgå till, grovt uppskattat, ca 22 miljoner euro per vindkraftverk (beräkning på 18MW effekt, enligt uppgifter från tidigare konsultrapport till Sunnanvind). Med exemplet 100 sådana kraftverk skulle investeringen utgöra drygt 2 miljarder euro. Till detta kan övriga investeringskostnader tillkomma. Det är fråga om betydande investeringsbelopp som behöver bära sig ekonomiskt. Komplexiteten är stor, osäkerhetsmomenten är många och ledtiderna är långa, ingen vet hur framtiden ser ut decennier framåt samtidigt som många faktorer hinner ändra och spelar stor roll i dessa projekt.

Inte minst elpriset har historiskt varierat mycket över tid. Volatiliteten kan påverka vindkraftaktörernas lönsamhet, högre pris på elförsäljningen bör leda till högre vinster och på samma sätt lägre eller inga vinster om elpriset är för lågt. Denna volatilitet kan även påverka vattenägarens intäkter, beroende på vilket sorts avtal man skriver med aktören. Nedan i Figur 2 illustreras elpriset mellan år 2010 och 2024. Största differensen finnes mellan år 2020 och år 2023, det skiljer 126 euro/MWh, eller en ökning på ca 450%. Det är en betydande skillnad. Medeltalet för perioden är 50,8 euro/MWh.



Figur 2 Elpriser i euro/MWh år 2010–2024, källa NORDPOOL

Generellt sett leder ökad osäkerhet för aktören till lägre investeringsvilja, och då sannolikt lägre avkastning för vattenägaren. För vattenägaren kan därför hanteringen och de beslut som tas leda till minskad osäkerhet – och således bättre förutsättningar för både vindkraftsaktören och vattenägaren. Att bedöma vindkraftsaktörens avkastningskrav ingår inte i denna studie.

5.2 Landskapsregeringens perspektiv

5.2.1 Ekonomisk bakgrund

Landskapsregeringens budget för år 2025 uppgår till ca 400 miljoner euro. Här ingår ekonomisk kompensation till Ålands kommuner om drygt 53 miljoner euro för den verksamhet som är ålagd kommunerna. Via landskapsandelssystemet fördelas ca 43 av dessa 53 miljoner euro på basen av intäkts- och kostnadsutjämning och utöver detta finns skattekompensationer om nästan 10 miljoner euro. Landskapsregeringens budget för år 2025 visar på ett underskott om drygt 29 miljoner euro.

Landskapsregeringen införde år 2024 ett finanspolitiskt ramverk med mål att skapa en långsiktigt hållbar och transparent finanspolitik. Ramverket innebär att ett långsiktigt mål fastställs för landskapsregeringens finanser (överskottsmål) och att en maximal nivå för kostnaderna fastställs för de kommande tre åren (kostnadstak).

Ålands Lagting har beslutat att budgeten ska vara i balans senast år 2030. Kostnadstaken har fastställts med detta som utgångspunkt, vilket innebär att betydande resultatförbättringar kommer att krävas kommande år.

Det ekonomiska systemet och påverkan på landskapsregeringens ekonomiska utveckling

Statliga skatter som uppbärs på Åland går in i statens budget. I gengäld för de uppgifter som landskapet sköter återför staten varje år medel återför i form av avräkning och skatteavräkning. Avräkningsbeloppet och skatteavräkningen uppgår till knappt 311 miljoner euro, eller ca 80 procent av de totala intäkterna i landskapsregeringens budget (år 2025). Övriga intäkter består av exempelvis inkomster från landskapets egen verksamhet som till exempel patientavgifter från hälso- och sjukvården, avgifter för resor med skärgårdsfärjorna samt medieavgift, avkastning från Ålands Penningautomatförening och utdelning från ägarandelar i bolag.

Enligt det ekonomiska systemet för finansieringen av självstyrelsen erhåller landskapet Åland ett avräkningsbelopp som utgör 0,47 procent av de i statsbokslutet för respektive år redovisade inkomsterna med undantag för de skatter som ingår i skatteavräkningen, rundradioskatten och upptagna nya statslån. Dessutom är Ålands befolkningsandel en faktor som antingen ökar eller minskar avräkningsbeloppet. Under ett budgetår erhåller landskapet ett förskott på avräkningsbeloppet för det pågående året. Därtill slutregleras avräkningen för det föregående året efter att statsbokslutet är fastställt.

I skatteavräkning återförs till landskapet Åland de på Åland för respektive skatteår debiterade statliga förvärvs- och kapitalinkomstskatterna, källskatten som betalas av begränsat skattskyldiga, samfundsskatten och tonnageskatten. Därtill återförs den på Åland betalda lotteriskattens belopp. På skatteavräkningsbeloppet betalas månatliga förskott under budgetåret. Skatteavräkningen slutregleras efter att beskattningen har slutförts för respektive skatteår. Verkställandet av slutregleringen görs med två års eftersläpning.

Intäkter från havsbaserad vindkraft

En potentiell intäkt som landskapsregeringen själva skulle kunna påverka är intäkter från havsbaserad vindkraft. Här skulle landskapsregeringen i form av vattenägare kunna erhålla arrendeintäkter över tid samt berörda kommuner ha möjlighet att debitera fastighetsskatt på vindkraftskonstruktionerna. I sammanhanget med kostnadstak, förändrad kostnadsstruktur och behov av ökade intäkter för landskapet Åland skulle en sådan möjlig intäktsökning ge ett välbehövligt tillskott.

Landskapsregeringens ansvar är att skapa likvärdiga förutsättningar för kommuninvånare på hela Åland. Om en havsbaserad vindkraftspark blir aktualiserad, med nu gällande fastighetsskattelagstiftning, kunde åländska kommuner där vindkraft byggs erhålla mycket stora intäkter i form av fastighetsskatt. Detta innebär en betydande fördel för berörda kommuner vad gäller ökad finansiering till den lagstadgade servicen. Utan någon form av omfördelningsmekanism uppkommer en risk för mycket olika förutsättningar i den kommunala sektorn totalt. Landskapsregeringen måste i en sådan situation vidhålla perspektivet för alla Ålands 16 kommuner även vid en potentiell byggnation av havsbaserad vindkraft.

5.2.2 Miljö och hållbarhet

Landskapsregeringen har vidare även en stark miljö- och hållbarhetsprofil. Ålands lagting och Ålands landskapsregering gick år 2014 in för en gemensam strävan mot ett fullt ut [hållbart Åland](#) senast år 2051. Detta i enlighet med den internationella och vetenskapliga definitionen av begreppet hållbar utveckling: de fyra hållbarhetsprinciperna. Landskapsregeringens [strategiska mål nummer 6](#) inom ramen för hållbarhetsarbetet ([Utvecklings- och hållbarhetsagenda](#)) innebär kraftigt minskad klimatpåverkan. Bidraget till förnyelsebar energi kan bli betydande från en vindkraftspark i de åländska havsområdena.

5.2.3 Demografisk utveckling och samhällsservice

I takt med åldrande befolkning finns en risk att de offentliga kostnaderna ökar under de närmaste decennierna. Ålands statistik- och utredningsbyrå (Åsub) beskriver i [Kommunala befolkningsscenarier från år 2019](#) att äldres andel av Ålands befolkning kommer att öka: *"De äldres andel av befolkningen kommer att fortsätta öka. Här beskrivs det med andelen av befolkningen som fyllt 75 år. Befolkningen i denna ålderskategori har ett växande behov av offentliga social- och hälsovårdstjänster."*

Åsub beskriver vidare i Tillväxtstudie från år 2019 ([Åsub, 2019:10](#)): *"Trenden där västvärldens befolkning blir allt äldre är välkänd, men det finns också trender som tyder på att den yngre generationen blir allt mer ovillig att jobba hela arbetsveckor, att konkurrensen om kvalificerad arbetskraft hårdnar, att urbaniseringen tilltar och att inkomstklyftorna i länderna i synnerhet i västvärlden fortsätter öka."*

Vidare framgår i Åsubs tillväxtstudie att: *"De stora utmaningar och möjligheter som skapas av vår åldrande befolkning är relativt välkända. När en allt mindre del av befolkningen är i arbetsför ålder prövas vårt välfärdssamhälle rejält samtidigt som både företag och offentlig sektor för svårare att rekrytera personal."*

Statusen för den offentliga ekonomin framåt är svår att prognosticera. Kostnadsutveckling beror på många faktorer samt vad som händer i samhället i övrigt; lagstiftning, effektiviseringar, privatisering, friskhetsfaktor hos befolkningen osv. Det offentliga Ålands intäkter påverkas också av många svårprognosticerade faktorer såsom företagens tillväxt, löneutveckling, marknadsfaktorer, tekniska framsteg, uttag av avgifter osv.

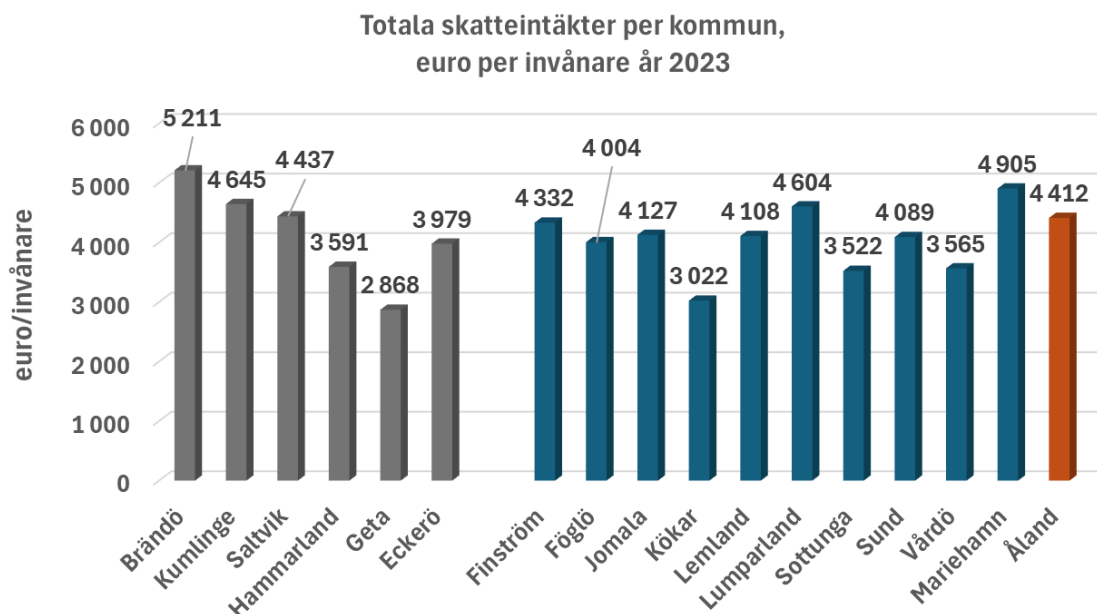
Den offentliga sektorns ekonomiska status och möjligheter till serviceproduktion framåt bör dock vara högaktuell redan idag med tanke på befolkningsprognoserna. Landskapsregeringens kostnadstak innebär samtidigt att utgifterna inte får öka mer än vad taket anger, och dessutom är målsättningen att nå överskott. För att nå detta mål är effekten given, antingen måste kostnaderna för Ålands välfärdsservice minska, eller så måste ett tillskott av intäkter ske på något sätt.

5.3 Kommunala perspektivet

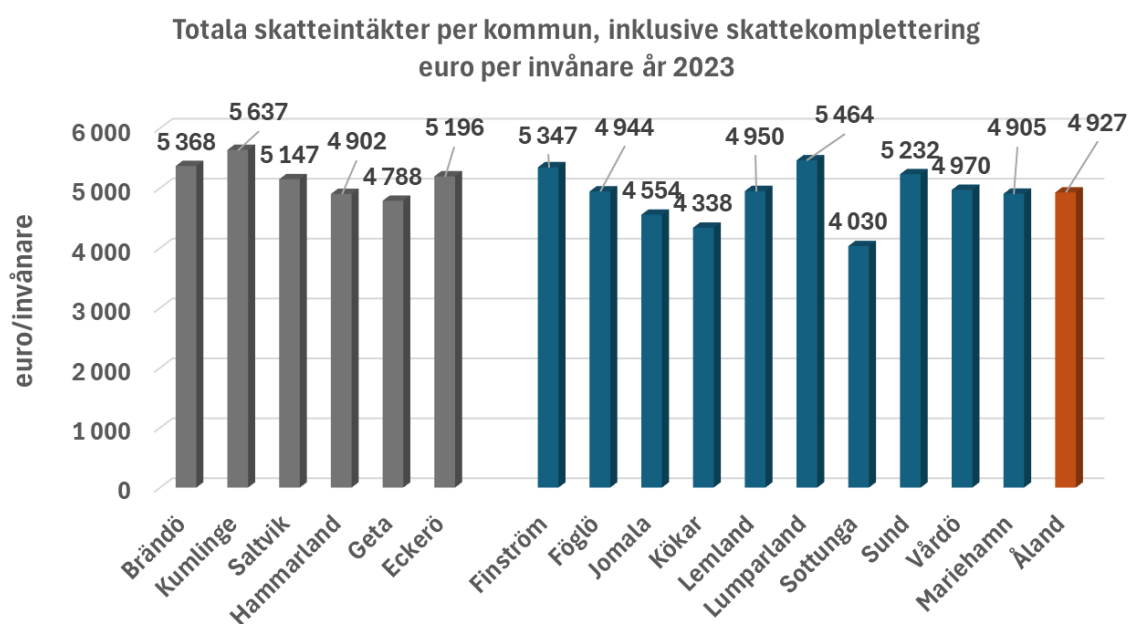
En kommuns centrala roll är att ansvara för samhällsservice, att agera som myndighetsutövare, att vara samhällsutvecklare och att fungera som demokratisk arena. Den samhällsservice som kommunen tillhandahåller kommuninvånarna är till största delen lagstadgad, samtidigt som kommuner själva har möjlighet att påverka hur samhällsservicen produceras samt vilken servicenivå som erbjuds i kommunen. Samhällsservicen finansieras i huvudsak med skatteintäkter, verksamhetsintäkter samt landskapsandelar.

Landskapsandelar som kommunen erhåller har två huvudsyften; delfinansiera den verksamhet som är ålagd kommunerna samt utjämna förutsättningar mellan kommunerna. Liknande utjämningsystem som Åland har är en förutsättning för att kommunal ekonomi ska fungera och är också vedertagna i närliggande regioner. Syftet är att alla invånare ska ha tillgång till en god och likvärdig välfärd i kommunerna, oavsett var man bor. För att uppnå detta krävs en väsentlig utjämning av skillnader på inkomst- samt kostnadssidan. Även den europeiska konventionen om kommunalt självstyre lyfter vikten av utjämning för att skydda ekonomiskt svagare kommuner ([Council of Europe, 2021](#)). I riket regleras utjämnningen genom statsandelssystemet och målsättningen är densamma: att delta i finansieringen av lagstadgad basservice samt att trygga en jämn tillgång på offentlig service oavsett var man bor (lag om statsandel för kommunal basservice ([FFS 618/2021](#)), lag om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ([FFS 1705/2009](#))).

På Åland är de ekonomiska skillnaderna mellan kommunerna stora, således skiljer sig förutsättningarna till samhällsservice också. Figurerna 3 och 4 på nästa sida visar på vikten av skattekompletteringen i landskapsandelssystemet för att uppnå mera likvärdiga förutsättningar på intäktssidan.



Figur 3 Total skatteintäkt per kommun, inklusive förvärvs-, och samfundsskatteintäkter och övriga skatteintäkter. Euro per invånare år 2023. Enbart skatteintäkter visas, inget tillägg från utjämningsmekanism (skattekompletteringen). Brändö-Eckerö till vänster är de kommuner där det är aktuellt att bygga havsbaserad vindkraft.



Figur 4 Total skatteintäkt per kommun, inklusive effekterna av landskapsandelarnas skattekomplettering euro per invånare år 2023. Brändö-Eckerö till vänster är de kommuner där det är aktuellt att bygga havsbaserad vindkraft.

Av Figur 3 ovan kan utläsas att det skiljer ca 2 400 euro per invånare mellan Geta och Brändö i totala skatteintäkter per invånare. Skattekompletteringen utjämnar dessa förutsättningar på inkomstsidan, vilket syns i Figur 4. Skillnaden mellan Geta och Brändö har då sjunkit till ca 600 euro per invånare.

Utdrag ur rapporten [förslag till nytt landskapsandelssystem](#) förklarar ytterligare syftet med landskapsandelssystemet. Rapporten ligger till grund för lagstiftningen, landskapslag (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna:

"Det nya åländska landskapsandelssystemet (LS-systemet) ska liksom det nuvarande fördela ekonomisk ersättning för den verksamhet som lagstiftaren ålägger kommuner. Andelar ges på kalkylerade grunder och systemet utjämnar förutsättningar mellan kommuner för att alla kommuner ska ha möjlighet att producera en likvärdig service. Landskapsandelar kan även ges på basen av politiska mål, för att främja en viss typ av region eller annan målsättning. En exakt definition av likvärdig service är svår att ge. Däremot ämnar systemet utjämna i huvudsak opåverkbara skillnader mellan kommuner, vilket i sig skapar förutsättningar för en likvärdig service-produktion. Utjämningen mellan kommuner sker på basen av olika parametrar som beskrivs i detta dokument. Opåverkbara parametrar återfinns på ett generellt plan både på inkomst- och kostnadssidan. Exempel på parametrar som kan vara opåverkbara är skillnader i beskattningsbar inkomst, demografiska skillnader samt fall eller händelser i utsatta uppgiftsområden"

5.3.1 Möjliga intäkter från havsbaserad vindkraft enligt gällande lagstiftning

Ålands kommuner kan ta del av intäkter från den eventuella byggnationen av havsbaserad vindkraft. Intäkterna kommer främst från fastighetsskatter, men även från samfundsskatter på vattenägarers options- och arrendeintäkter.

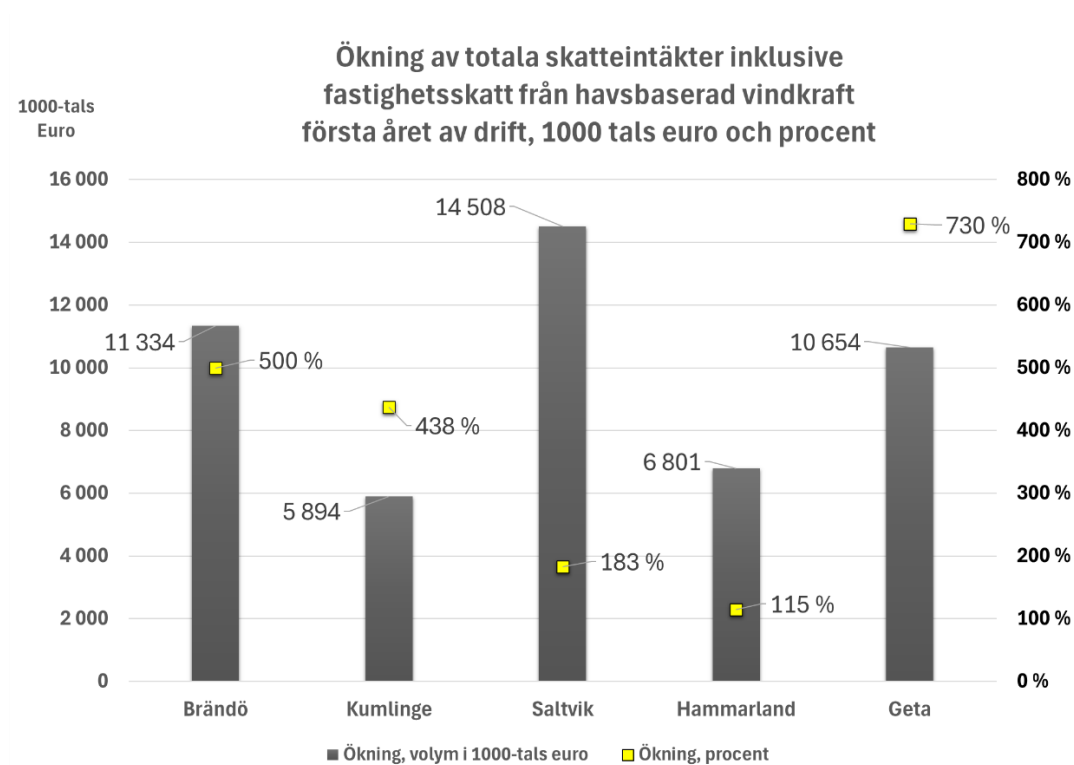
Byggnationen av havsbaserad vindkraft skulle ske på allmänna vatten som förvaltas av vattenägaren - landskapsregeringen. Dessa vattenområden är inom kommungränserna för Eckerö, Hammarland, Geta, Saltvik, Kumlinge och Brändö. Dessa kommuner har således rätt att debitera fastighetsskatt på den eventuella byggnationen. Enligt dagens lagstiftning har kommunerna rätt att **debitera en fastighetsskatt enligt intervallet 0–3,10 procent**. Ingen lagstiftning om utjämningsmekanism av fastighetsskatteintäkterna mellan kommuner finns i nuläget på Åland. Utökad förklaring om fastighetsskatten finns i kapitlet om beskrivning om offentliga intäktsströmmar till det offentliga Åland.

Alla Ålands kommuner skulle även **erhålla samfundsskatt på landskapsregeringens options- och arrendeintäkter**, detta enligt förhandsbesked från Skatteförvaltningen. Frågan aktualiserades utgående från inkomstskattelagen ([FFS 1535/1992](#)) § 21 och skattskyldighet för delvist skattefria samfund. Landskapet Åland är som utgångspunkt skattskyldig för inkomst av näringsverksamhet och inkomst av fastigheter eller delar av fastigheter som har använts för annat än allmänt eller allmännyttigt ändamål. Skatt på denna inkomst erläggs enligt 124 § 3 mom och den inkomstskattesats som där anges till kommunen. Inkomstskattesatsen motsvarar i praktiken den kommunala sektorns andel av samfundsskatten och är för närvarande **ca 5 procent** av det beskattningsbara resultatet. Denna samfundsskatt tillfaller alla Ålands kommuner i enlighet med hur samfundsskattenyckeln fördelar samfundsskatten. Skattskyldighet för landskapet som arrendegivare aktualiseras för både tilltänkt optionsintäkt och årsarrendeintäkt. Landskapsregeringen har ansökt om bindande förhandsavgörande i ärendet från Skatteförvaltningen och skattskyldigheten är klarlagd.

5.3.1.1 Teoretiskt utfall av fastighetsskatteintäkter för kommunerna

Ett teoretiskt möjligt utfall av kommunernas fastighetsskatteintäkter illustreras här med angivna ramar från huvudprojektet Sunnanvind. Ramar, bakgrundsparmetrar, scenarion och faser som används i exempelberäkningarna här beskrivs mer utförligt i Bilaga 1.

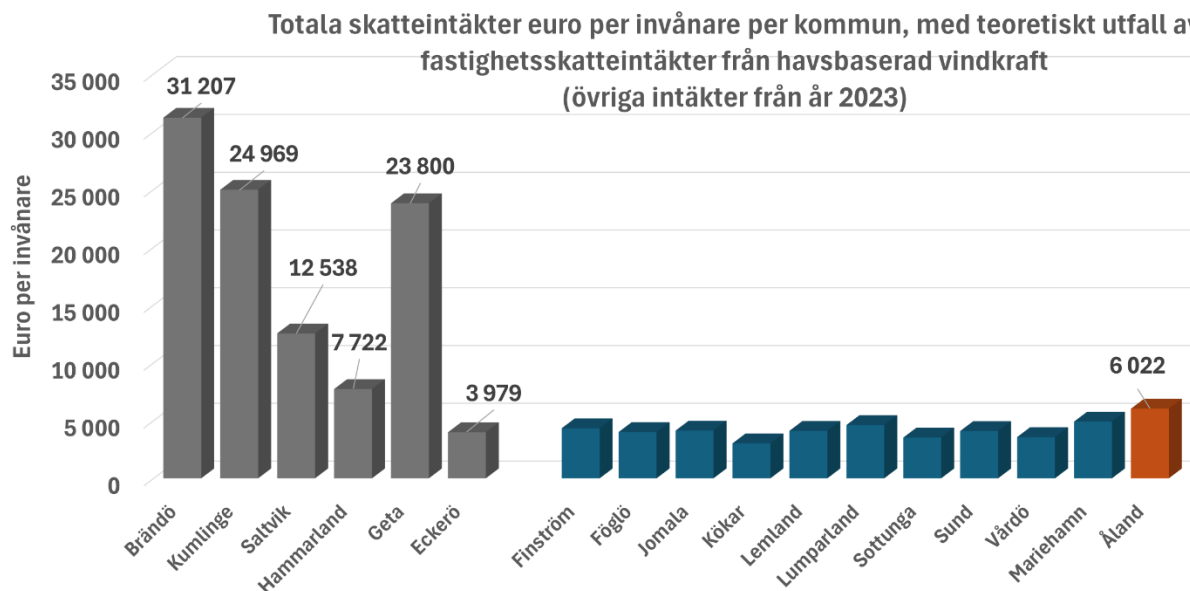
Maximala scenariot som används som en teoretisk utgångspunkt är inte sannolikt att förverkligas inom en nära framtid, men kan i teorin förverkligas om decennier. Att hela byggnationen skulle ske samtidigt och således vara samtidigt i drift är inte aktuellt, det sannolika scenariot är att det skiljer många år mellan byggfaserna. För att få en inledande samlad bild illustreras ändå i Figurerna 5 och 6 hur fastighetsskatten kunde se ut år 1 om hela maximala byggnationen om 3,9 GW var i drift samtidigt, enligt fördelningen 900 MW i Brändö, 468 MW i Kumlinge, 1152 i Saltvik, 540 MW i Hammarland, 846 MW i Geta och 0 MW i Eckerö. På grund av totala kapacitetsbegränsningen på 3,9 GW så ryms inte Eckerös vattenområden om ca 4 km² med i kalkylen.



Figur 5 Intäktsökning per kommun i 1000-tals euro och procent. Inklusive teoretiska utfallet av fastighetsskatter år 1 av drift, ca 3,9 GW produktion fördelat på kommunerna enligt Scenario 1 summerat fas 1-3.

I Figur 5 syns att fastighetsskatten kunde uppgå till ca 11,3 miljoner euro för Brändö, motsvarande en ökning om ca 500 procent av de totala skatteintäkterna (förvärvs-, samfunds, övriga skatteintäkter). Motsvarande för Kumlinge är ca 5,9 miljoner euro (438%), för Saltvik 14,5 miljoner euro (183%), för Hammarland 6,8 miljoner euro (115%) samt för Geta 10,7 miljoner euro (730%).

Figur 6 illustrerar totala skatteintäkterna i euro per invånare i detta scenario. Om Figur 6 här jämförs med Figur 3 på sid 199 framgår skillnaderna tydligt för vindkraftskommunerna. Exempelvis Brändös skatteintäkter per invånare skulle i detta fall öka från ca 5 200 euro per invånare till ca 31 000 euro per invånare.



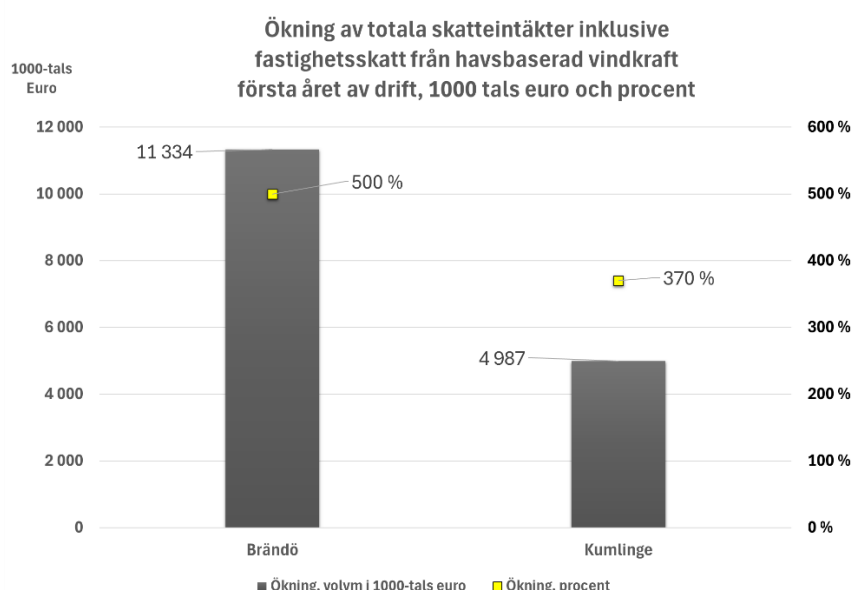
Figur 6 Totala skatteintäkter i euro per invånare per kommun inklusive teoretiskt utfall av fastighetsskatter år 1 av drift, ca 3,9 GW produktion fördelat på kommunerna enligt Scenario 1 summerat fas1-3. Övrig intäktdata från år 2023.

Över tid sjunker fastighetsskatterna i takt med de årliga åldersavdragen (avskrivning) av anläggningarna. På en livslängd över 40 år blir i detta teoretiska scenario den totala fastighetsskatten summerad till ca 1,4 miljarder euro för alla kommuner, vilket visas nedan i Tabell 1.

Tabell 1 Fastighetsskatteintäkter i 1000-tals euro över tid i teoretiskt maximalt scenario. Avskrivning enligt 2,5% värdeminskning per år, minimalt 40% beskattningsvärde av återanskaffningsvärdet. 3,10 % debitering fastighetsskatt.

	Summa år 1-10	Summa år 11-20	Summa år 21-30	Summa år 31-40	Totalt
Brändö	104 650	82 012	61 503	65 572	313 738
Kumlinge	54 418	42 646	31 982	34 097	163 144
Saltvik	133 953	104 976	78 724	83 932	401 585
Hammarland	62 790	49 207	36 902	39 343	188 243
Geta	98 371	77 092	57 813	61 638	294 914
Summa, 1000-tals euro	454 183	355 933	266 924	284 582	1 361 623

För att illustrera ett mer realistiskt scenario visas även enbart effekten för byggnadsscenario 1, fas 1, där ca 900 MW skulle byggas i Brändö och ca 400 MW i Kumlinge, baserat på deras arealer och byggtäthet om ca 1 vindkraftverk per 3 km² samt maxkapaciteten om ca 1,3 GW. Använda bakgrundsparmetrar för beräkningen av fastighetsskatt innefattar 18 MW vindkraftverk, 10 miljoner euro i byggnadskostnad för den del som omfattas av fastighetsskatten, återanskaffningsvärde 75%, årliga åldersavdrag om 2,5% samt fastighetsskatteprocent på 3,10. Figur 7 nedan visar intäktsökningarna i 1000-tals euro samt procent i detta scenario. De summerade fastighetsskatterna över tid redovisas i Tabell 2. Kumlinges ökning här om ca 5 miljoner euro skiljer sig aningen mot beräkningarna i Figur 5, vilket beror på färre vindkraftverk i detta scenario (ca 468 MW totalt jämfört med ca 400 MW i detta exempel). De totala fastighetsskatterna kunde över en 40-årig period uppgå till ca 450 miljoner euro (Tabell 2).



Figur 7 Intäktsförändring per kommun i 1000-tals euro och procent. Inklusive möjliga utfallet av fastighetsskatter år 1 av drift, ca 1,3 GW produktion fördelat på kommunerna enligt Scenario 1 fas 1.

Tabell 2 Fastighetsskatteintäkter, 1000 tals euro, över tid i scenario 1, fas 1. Åldersavdrag enligt 2,5% värdeminskning per år, minimalt 40% beskattningsvärde av återanskaffningsvärdet. 3,10 % fastighetsskatt.

	Summa år 1-10	Summa år 11-20	Summa år 21-30	Summa år 31-40	Totalt
Brändö	104 650	82 012	61 503	65 572	313 738
Kumlinge	46 046	36 085	27 061	28 852	138 045
Saltvik	0	0	0	0	0
Hammarland	0	0	0	0	0
Geta	0	0	0	0	0
Summa, 1000-tals euro	150 697	118 098	88 565	94 424	451 783

6 Möjliga kommunalekonomiska effekter för Åland som samhälle

En kommun som får så mycket ökade intäkter som beskrivs i föregående kapitel, utan motsvarande ökade kostnader, skulle teoretiskt kunna "nolla" uttaxeringen på förvärvsinkomster, dvs invånarna skulle slippa betala kommunalskatt, och kommunen skulle ändå ha mångdubbelt högre inkomster per invånare än resten av Ålands kommuner. Exempelvis Brändö hade år 2023 ca 2,2 miljoner euro i totala skatteintäkter. En ökning med ca 11 miljoner euro i intäkter motsvarar alltså ca 500 procent. Detta skulle inte ge likvärdiga förutsättningar till alla Ålands kommuner, som alltså i nuläget är en grundförutsättning.

För att motverka dessa skillnader kan en begränsning av uttaxeringsintervallet eller en utjämning av fastighetsskatteinkomsterna mellan alla Ålands kommuner införas. De kommuner som inte direkt tar del av fastighetsskatteintäkter från vindkraften skulle i och med en utjämning i landskapsandelssystemet, eller på annat sätt, kunna ta del av de utökade intäkterna. De kommuner som möjliggör vindkraften skulle i ett sådant fall solidariskt gynna alla Ålands kommuner.

6.1 Alternativ på modeller för hur fastighetsskatt kan utjämnas mellan Ålands kommuner

Stora fastighetsskatter till enskilda kommuner behöver således hanteras om landskapsregeringen vill undvika för stora skillnader i förutsättningar mellan Ålands kommuner. Följande övergripande alternativ kan identifieras:

6.1.1 Inkorporera fastighetsskatteinkomster från havsbaserad vindkraft som en del av skattekomplettering i dagens landskapsandelssystem

6.1.2 Ny fullständig utjämningsmodell med betalningsfunktion av överskjutande del av skatteinkomster

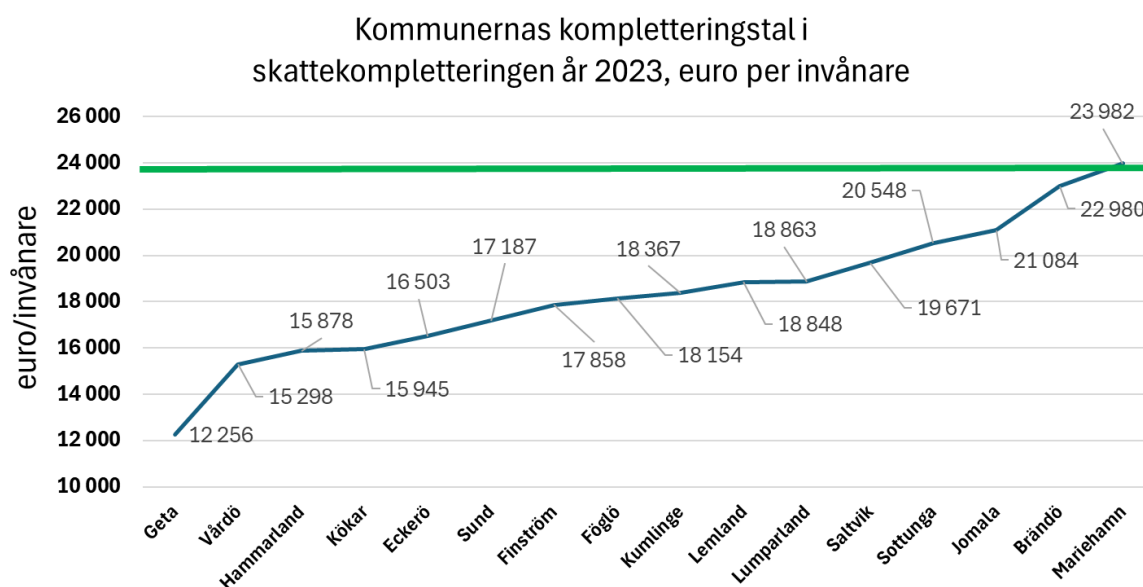
6.1.3 Justera uttaxeringsintervallet på fastighetsskatt

6.1.4 Kombinationslösning av ovan nämnda 6.1.2 och 6.1.3

6.1.5 Strukturförändring

6.1.1 Inkorporera fastighetsskatter från havsbaserad vindkraft som del av skattekompletteringen i dagens landskapsandelssystem

Med nu gällande landskapsandelssystem utjämnas samfundsskatter och förvärvsinkomstskatter mellan kommunerna enligt en kompletteringsmodell, skattekompletteringen. Figur 8 visar kommunernas kompletteringstal i skattekompletteringen år 2023. De kommuner som ligger under den gröna linjen, kompletteringsgränsen på 23 900 euro, erhåller skattekomplettering. På så vis uppnås likvärdiga, men inte samma, förutsättningar på inkomstsidan för alla kommuner. Varje kommuns kompletteringstal baserar sig på förvärvsinkomster och samfundsskatteintäkter fem år bakåt i tiden, och räknas per invånare.



Figur 8 Kommunernas kompletteringstal i skattekompletteringen år 2023, euro per invånare. Kompletteringsgränsen markeras av gröna linjen, alla kommuner under linjen erhåller skattekomplettering.

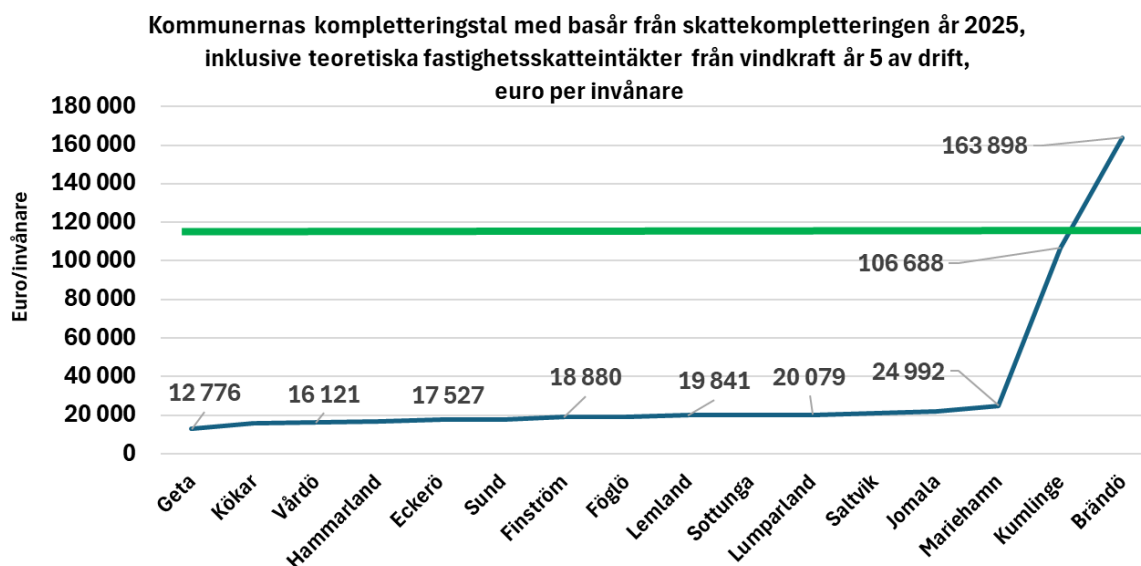
I Tabell 3 på nästa sida redovisas skillnaden mellan kommunens kompletteringsgräns och kompletteringstalet, skattekompletteringen per kommun i euro samt skattekompletteringen i euro per invånare. Skattekomplettering gav kommunerna totalt ca 16 miljoner euro år 2023. Mest i volym fick Finström med ca 2,7 miljoner euro och mest per invånare fick Geta med 1 935 euro per invånare. Skattekompletteringen var i medeltal 846 euro per invånare för de kommuner som erhåller skattekomplettering, dvs alla utom Mariehamn för år 2023.

Tabell 3 Utfall skattekomplettering år 2023. Kommunens differens mot kompletteringsgränsen, skattekomplettering totalt i euro, samt i euro per invånare visas

	Diff mot kompletterings- gräns, euro per invånare	Skattekomplett ering totalt, euro	Skatte- komplettering euro/invånare
Mariehamn	-81	0	0
Brändö	920	68 629	153
Jomala	2 817	2 433 511	441
Sottunga	3 353	58 493	557
Saltvik	4 229	1 271 808	703
Lumparland	5 038	314 718	837
Lemland	5 053	1 792 363	840
Kumlinge	5 533	287 747	919
Föglö	5 747	478 372	955
Finström	6 043	2 648 624	1 004
Sund	6 714	1 136 684	1 115
Eckerö	7 397	1 146 700	1 229
Kökar	7 955	296 090	1 322
Hammarland	8 022	2 157 930	1 333
Vårdö	8 602	661 781	1 429
Geta	11 644	977 017	1 935
Åland	0	15 730 465	846

Fastighetsskatterna ingår alltså inte i utjämningsgrunden för skattekompletteringen idag. Följande beräkningar visar effekterna för skattekompletteringen om fastighetsskatter från havsbaserad vindkraft skulle ingå i dagens system.

Figur 9 visar det teoretiska utfallet för skattekompletterings beräkningsgrund om fastighetsskatten från havsbaserad vindkraft skulle ingå. Beräkningarna bygger på scenario 1 fas 1 där vindkraft skulle byggas i kommunerna Brändö och Kumlinge och fastighetsskatteutfallet för år 1–5 av drift är inkluderade i beräkningen. Fem års fastighetsskatter är inkluderade eftersom utjämnningen baserar sig på de fem senaste årens data. Övriga data är desamma som användes som grund år 2025 i skattekompletteringen; förvärvsinkomster, samfundsskatter, invånarantal och skattesatser.



Figur 9 Kommunernas kompletteringstal med basår från skattekompletteringen 2025, inklusive teoretiska fastighetsskatteintäkter för år 5 av drift. Euro per invånare.

Skillnaden i kompletteringstalen mellan Figur 8 och 9 är väsentlig; högsta kommunens jämförelsetal har ökat med en faktor om ca 7 ggr. För att i detta scenario uppnå komplettering på samma sätt som i Tabell 3 skulle det krävas hundratals miljoner euro i skattekomplettering.

Avsikten med exemplet är att belysa att förutsättningarna ändras drastiskt om dessa volymer av ökade intäkter skulle tillfalla enskilda kommuner, och det skulle krävas orimliga belopp i utjämning för att nå likvärdiga förutsättningar mellan kommunerna. Detta scenario skulle också kräva lagändringar i landskapsandelssystemet för att nå en sådan betydande utjämning.

Orsaken till dessa stora ökningar är att små kommuners ökning av intäkter slår ut väldigt hårt på ett litet antal invånare. 11 miljoner euro i fastighetsskatt motsvarar ca 60 miljoner i beskattningsbar inkomst om fastighetsskatten räknas som en förvärvsinkomst (såsom skattekompletteringen beräknas för ingående skatter). 60 miljoner ökad skattekraft motsvarar beskattningsbar inkomst per invånare om ca 140 000 euro för Brändö.

6.1.2 Ny fullständig utjämningsmodell med betalningsfunktion av överskjutande del av skatteinkomster

Ett annat alternativ att hantera ojämlikheten mellan kommuner är att införa en fullständig utjämningsmodell, där intäkter inte bara kompletteras upp till en nivå, utan även justeras ner för de kommunerna med högst jämförelsetal. Detta flyttar fokus från att fylla igen enorma intäktsglappet mellan kommuner, och fokuserar mer på att utjämna nedåt de kommuner med högst jämförelsetal, så att alla 16 kommuner erhåller en likvärdig intäkt per invånare. Det är fortfarande en utmaning att det är mycket stora belopp som måste utjämnas.

Ett tidigare använt sätt att hantera en utjämning är genom att man drar av utjämningsbeloppet mot de erhållna landskapsandelar eller kompensationer kommunen redan fått. För Brändö med ca 1 miljon euro i landskapsandelar årligen skulle det då enbart gå att dra av ca 10 procent av intäkterna (1 miljon av ca 11 miljoner). Utjämningsavdragets storlek skulle inte ha tillräckligt stor verkan i målsättningen att skapa likvärdiga förutsättningar för alla kommuner.

Även om kommunens eventuella vindkraftsintäkter skulle varit betydligt mindre, exempelvis en minskning av Brändös fiktiva inkomster med ca tre fjärdedelar ner till ca 3 miljoner, så skulle det vara svårt att använda sig av denna metod med fullständig utjämning.

Återigen - De exakta beloppen samt jämförelseåren här är inte det viktiga, utan den generella storleksordningen och modellberäkningarna.

Nästa steg i en utjämningsmodell är att inte bara dra av utjämningsbeloppet mot landskapsandelar och kompensationer, utan även helt enkelt att återkräva delar av skatten från kommunen. Kommunen skulle då bli nettobetalare inom landskapsandels- och kompensationssystemet. Det exakta beloppet på ett sådant återkrav är svårt att fastställa.

En intäktsökning om 500 procent är uppenbart orimlig för en enskild kommun över så kort tid, men hur stor intäktsökning kan anses vara acceptabel utan att målet med likvärdiga förutsättningar för alla Ålands kommuner frångås? Det är inte ännu heller juridiskt utrett om det är möjligt att återkräva miljonbelopp från kommuner. Hur bedömningen om rimlig intäktsökning än ser ut, så blir beloppet på återkravet mycket stort. Ändamålsenligheten bör även tas upp med att först ge kommunerna uttaxeringsrätt, och sedan med ny lagstiftning återta största delen av det man gett möjlighet till att uttaxera.

6.1.3 Justera uttaxeringsintervallet på fastighetsskatt

För att det inte ska uppstå orimliga inkomstskillnader mellan de åländska kommunerna är ett annat alternativ att begränsa uttaxeringsintervallet för fastighetsskatt som kommunerna har att förhålla sig till. Enligt ramen för detta projekt utförd separat juridisk utredning kan det vara möjligt att införa ett särskilt intervall för storskalig förnybar/fossilfria energi, vilket en havsbaserad vindkraftpark skulle utgöra, eftersom det är åländsk behörighet.

Detta kan göras genom att exempelvis lagstifta om ett nytt moment för storskaliga fossilfria kraftverk i fastighetsskattelagen (1993:15) för landskapet Åland. Det som kan utgöra en osäkerhet med förändringar i uttaxeringsintervallet är om sänkningen kan anses utgöra ett statsstöd/näringsstöd. Exempelvis i rikets [proposition](#) (Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftningen om värderingsreformen för fastighetsbeskattning, 31.03.2022) framgår att: *"Enligt motiveringarna till den ovan nämnda propositionen måste man, innan ändringen genomförs, få klarhet i att Europeiska unionens regler för statligt stöd inte utgör hinder för genomförande av åtgärden."*

Utredning av EU-statsstödsfrågan behöver således fortsättning inom förvaltningen.

Genom att begränsa intervallet skulle fastighetsskatterna minskas till den nivå som kunde anses vara rimlig ur ett likvärdighetsperspektiv. De totala offentliga intäkterna som Åland kan erhålla behöver däremot inte minskas, utan motsvarande belopp som fastighetsskatten minskas med kan i stället debiteras genom avtalsbaserade intäkter från vindkraftsaktörerna. Delar av landskapsregeringens intäkter kan sedan allokeras via landskapsandelssystemet tillbaka till alla Ålands kommuner enligt utjämnande parametrar.

Den exakta nivån för fastighetsskatteintervallets uttaxering behöver utredas närmare, och uttaxeringsnivån beror förstås mycket på vilket återanskaffningsvärdeprocent som den s.k. värderingslagen slutligen anger, i nuläget ligger den på 75 procent, men enligt bedömningar kan den i framtiden ligga på 35 procent.

6.1.4 Kombinationsmodell av ovan nämnda 6.1.2 och 6.1.3

Det vore också möjligt att genomföra en kombinationsmodell av sänkt uttaxeringsintervall på fastighetsskatten samt fullständig utjämningsmodell. Då kunde uttaxeringen av fastighetsskatt hållas på en högre nivå samtidigt som förutsättningarna utjämnas genom en utjämningsmodell. Detta leder dock till mer omfattande lagstiftning, mer byråkrati och mindre transparens i förståelsen av de offentliga penningströmmarna.

Landskapsandelssystemet utvärderades på uppdrag av landskapsregeringen under hösten 2024, och slutsatserna visade på behov av förändring i inkomstkompletteringen. Denna studie poängterar vikten att om skattekompletteringen ämnas ändras, så bör denna revidering ta hänsyn till eventuella stora fastighetsskatter för vissa kommuner. En revidering av landskapsandelssystemet bör alltså koordineras med utjämningsmekanismer mellan kommuner inom ramen för Sunnanvind-projektet.

6.1.5 Strukturförändring

Förutom möjliga justeringsmekanismer enligt punkt 6.1.1–6.1.4 ovan bör även möjligheten för landskapsregeringen att ändra på kommunstrukturen nämnas. En tillräckligt bärkraftig kommun kunde ta del av större intäkter utan att uttaxeringsintervallet behöver justeras, samtidigt som omfördelningsmekanismerna kunde vara mer genomförbara. I detta uppdrag ingår inte att ge ett förslag på hur en sådan kommunstruktur kunde se ut.

6.2 Incitament för byggnation av vindkraft hos kommunerna

Omfördelningen av medel från ekonomiskt starka till svagare kommuner får dock inte heller bli för stor, så att den tar bort en kommuns incitament till att tillåta havsbaserad vindkraft inom kommunen. Kommuner som har strukturella fördelar - vare sig det handlar om gynnsam företagsstruktur med högre samfundsskatter, möjligheter till höga fastighetsskatter eller förhållandevis lägre kostnadsstruktur - brukar ofta ha önskan att begränsa omfördelningsmekanismer.

På samma sätt fungerar landskapsandelssystemet idag – incitament till effektiv förvaltning eller möjlighet att behålla intäkterna i kommunen vägs alltid mot vikten av likvärdiga förutsättningar för hela Ålands invånare. ***Kommunen där vindkraft byggs bör således ha rätt till ekonomiska incitament. Dessa kommuner behöver få en större del av intäkterna än övriga kommuner.***

Stabilitet över tid för kommunernas intäkter från havsbaserad vindkraft

Eventuella intäkter och fördelningsmekanismer från havsbaserad vindkraft styrs genom lagstiftning, och denna lagstiftning kan ändras när som helst under en vindkraftsparks ca 40 åriga livslängd. Även om sittande regering i skrivande stund, rikets eller Ålands, har en klar målsättning, så kan det komma en ny folkvald regering som eventuellt har helt andra målsättningar med fastighetsskatter eller andra parametrar än tidigare regering. Under 40 år kommer alltså ca 10 olika regeringar och lagting och riksdagar att hinna ändra på dessa förutsättningar. Både på Ålands och rikets sida. Detta blir en risk och osäkerhetsfaktor för kommuner där byggnationen sker.

Med tanke på ovanstående osäkerhetsfaktorer gällande kommunens möjligheter att få ta del av intäkter från den havsbaserade vindkraften, samt samhällsekonomiska behov av utjämning – kan det finnas skäl för landskapsregeringen att komplettera kommunernas intäktsmöjligheter.

Det är viktigt att de kommuner där vindkraft byggs kan ta del av säkra inkomster, men också storleksmässigt rimliga intäkter. På nästa sida listas därför förslag på alternativa intäktsmöjligheter för kommuner där vindkraft byggs, som kunde bidra till att öka stabiliteten för kommunernas intäkter över tid.

6.3 Andra intäktsmöjligheter för kommuner där vindkraft byggs

Nedan följer studiens förslag till andra intäktsmöjligheter för Ålands kommuner, som kunde bidra till att säkra kommunernas intäkter över tid:

- **Avtalsintäkter till kommunen där vindkraft byggs**
 - Vattenägaren kan ingå avtal med kommuner där vindkraft byggs för att säkerställa kommunens intäkter. Avtal kunde exempelvis utgå från en andel av vattenägarens options- och arrendeintäkter.
- **Justering av ersättning inom landskapsandelssystemet**
 - Genom ändring av landskapsandelslagstiftningen kunde ett särskilt tillägg införas som ger extra ersättning till kommuner där vindkraft byggs
- **Särskilda stöd enligt ansökan till de kommuner där vindkraft byggs**
 - Landskapsregeringen kan införa särskilda stöd som kommuner där vindkraft byggs kan ansöka om. Exempel på vad stöden kunde användas till är infrastruktur, miljö, hållbarhet, IT eller något annat. Inom infrastruktur kunde stöd exempelvis bidra till vägbyggnation eller byggnation av hyresbostäder. Stöd för hyresbostäder kan ge fördelar till kommunerna av fler skäl, en byggnation av vindkraftpark med efterföljande service och underhåll kan förutsätta tillgång till bostäder. Tillgång till hyresbostäder kan även gynna kommunens inflyttning överlag. Särskilda stöd som bidrar till miljö och hållbarhet kunde bidra till att uppfylla landskapsregeringens fokus på miljö och hållbarhet, som är ett strategiskt mål med byggnation av vindkraft.

Totalt sett, inklusive dessa förslag, kunde då alltså en kommun där vindkraft byggs erhålla följande intäktsströmmar:

Sammanfattning möjliga intäktsströmmar för en kommun där vindkraft byggs

- 1. Fastighetsskatt***
- 2. Samfundsskatt på landskapsregeringens årliga options- och arrendeintäkter (tillfaller alla kommuner)***
- 3. Avtalsintäkter från avtal med vattenägaren***
- 4. Förhöjda landskapsandelar***
- 5. Särskilda stöd enligt ansökan***

7 Sammanfattning och slutsatser

*Nedan följer en kort sammanfattning med fokus på för- och nackdelar av de till offentliga Åland möjliga intäktsströmmarna; **Options- och arrendeintäkt samt fastighetsskatt**. Därefter följer slutsatser och rekommendationer.*

Options- och arrendeintäkter

Options-, och årliga **arrendeintäkter** baserar sig på det avtal vattenägaren och vindkraftsaktören kommer överens om. Avtalen där villkoren anges tas fram i samband med vattenägarens auktionsförfarande. Options- och arrendeintäkten skulle tillfalla vattenägaren och därmed får landskapsregeringen full möjlighet att sedan använda intäkterna till de ändamål som anses prioriterade. En fördel med detta kan vara att de möjliga offentliga intäkterna från vindkraften kan gynna flera olika områden inom den offentliga sektorn.

Förutsägbarheten för denna sorts intäkter ökar då villkoren regleras genom avtal. Osäkerheter förknippade med den långa livslängden för en vindkraftspark kan hanteras genom överenskommelser, till fördel för både vindkraftsföretag, vattenägaren och i förlängningen kommunerna. Att dessa intäktsströmmar är mer förutsägbara innebär inte att det offentliga Åland kan veta hur stora intäkterna blir över tid. Mycket kan hända på en ca 40 årig livslängd för en vindkraftspark och varken vindkraftsaktören, vattenägaren eller Ålands kommuner kan veta hur framtiden ser ut och hur detta påverkar offentliga intäkter och lönsamhet för parken. En central osäkerhetsfaktor är elprisets volatilitet. Beroende på vilken sorts avtal vattenägaren väljer att skriva med vindkraftsaktörerna kan denna volatilitet spela en stor roll för vattenägarens framtida intäkter.

Eftersom avtalen vattenägaren upprättar med vindkraftsaktören troligen blir på stora belopp och långa avtalsstider ställer det höga krav på avtalsstrukturen. Ju bättre förhandling vattenägaren lyckas nå desto högre avkastning – och på samma sätt om man lyckas sämre blir det troligen lägre intäkter.

Fastighetsskatt från vindkraftskonstruktioner

Fastighetsskatten skulle tillfalla kommunerna där havsbaserad vindkraft byggs. Detta är fördelaktigt då det kan bidra till acceptans och förståelse för byggnationen i kommunerna som berörs.

Åland har själva behörighet för värderingsgrunden på vilken fastighetsskatten beräknas, men tillämpar rikets lag. Det leder till osäkerhet om framtida fastighetsskatteintäkter för Ålands kommuner. Riket kan ändra lagstiftningen utan att landskapsregeringen eller Ålands kommuner kan påverka detta. Det nuvarande lagändringsprojektet i riket har varit under beredning i många år. Det finns möjlighet att ta över dessa bakgrundsberäkningar och stifta egen värderingslagstiftning, men det kan bli kostsamt. Det skulle då behövas ökade förvaltningsresurser såsom personalresurser, IT- och system-resurser för löpande hantering av beräkningarna, samt ny lagstiftning.

Storleksordningen på fastighetsskatteintäkterna kan vidare variera kraftigt också beroende på storleken på det som ska beskattas, dvs hur mycket som byggs och beskattningsvärdet på det som byggs.

Exempelvis värdet av fundamenten, på vilken fastighetsskatten bland annat beräknas, påverkas i hög grad av råvarupriset på byggmaterial som historiskt sett har varierat kraftigt.

Det är inte heller optimalt att uttaxeringsprocenten för fastighetsskatt är oförutsägbar från år till år. Kommunerna har nämligen rätt att själva välja vilken procentsats man tar ut, inom det intervall som anges, idag mellan 0 - 3,10 procent. Osäkerhetsmomentet kan leda till lägre offentliga intäkter för Åland totalt då vindkraftsaktören inte helt kan veta vilken uttaxeringsprocenten på fastighetsskatten blir, vilket leder till ökad osäkerhet för vindkraftsaktören. Det kunde vara möjligt att undvika denna osäkerhet genom avtal mellan vattenägaren och vindkraftsaktören, men med risken att vattenägaren då kan bli nettobetalare om fastighetsskatten överskrider överenskommen betalning med vindkraftsaktören.

En vidare risk med uttaxeringsintervallet är att detta kunde överskrida den betalningsvilja vindkraftsföretagen har för byggnationen. Dvs att fastighetsskatteprocenten i slutändan leder till för höga kostnader för aktören och blir ett för högt pris att betala.

En annan nackdel som kan uppstå vid ett högt uttag av fastighetsskatteprocent är att olikvärdiga förutsättningar kan uppstå mellan Ålands kommuner. Vissa kommuner kan erhålla stora intäktsökningar, som i förlängningen kan leda till skillnader i kommunal service för Ålands invånare. Ekonomiska utjämningsmodeller mellan kommuner kan vara svåra att införa och en begränsning av fastighetsskattens uttaxeringsintervall kan vara en utmaning. Ett högt fastighetsskatteuttag minskar landskapsregeringens möjlighet att fördela intäkterna från vindkraft till hela det offentliga Åland.

Tabell 4 på nästa sida listar för- och nackdelar kortfattat för att få en överblick av intäktsströmmarna.

Tabell 4 Offentliga Ålands intäktsströmmar och kort sammanfattning om för- och nackdelar för varje intäktsström

Intäktsström	Fördelar	Nackdelar
Optionsintäkt	Förutsägbar, tydlig, intäkter i tidigt skede	Ställer krav på avtalstecknaren hos vattenägaren, eventuell nackdel för vindkraftsaktören som tar större risk i tidigt skede
Arrendeintäkt	Egen kontroll, tydlig	Ställer höga krav på avtalstecknaren hos vattenägaren, elprisets volatilitet påverkar eventuellt utfallet av intäkter
Fastighetsskatt	Intäkter tillfaller direkt till kommuner, vilket ger incitament för kommunerna att acceptera byggnation	Kan påverkas av externa faktorer såsom råvarupriser, rikets lagstiftning, variation över tid p.g.a. ändrad lagstiftning, oklar procentsnivå som sätts av icke-avtalspart. Eventuellt för hög nivå på procentintervallet för att det ska vara intressant för vindkraftsaktörer att investera.

Det är svårt att ta fram en exakt intäktsmodell i skrivande stund på grund av flera osäkerhetsmoment som ännu råder. Osäkerheter finns främst i hur lagstiftningen slutligen ser ut, då det i dagsläget är känt att rikets lagstiftning är under beredning. Vidare osäkerheter kvarstår också gällande om en möjlig sänkning av fastighetsskatteuttag för havsbaserad vindkraft kan tolkas som ett statsstöd enligt EU-kommissionen, samt angående huruvida det är möjligt att från vissa kommuner dra av stora belopp genom inkomstutjämning i landskapsandelarna.

För att bistå Sunnanvinds fortsatta arbete har denna studie levererat en kalkylator i Excel som innehåller relevanta parametrar som kan varieras för att studera olika utfall.

Den separata juridiska studien inom ramen för intäktsmodell-studien kom fram till att en **särskild ny fastighetsskattesats kan införas**. På så vis kunde uttaxeringsintervallet begränsas till storleksordning som ger rimliga, inom ramen för likvärdighet mellan Ålands kommuner, intäktsökningar för kommuner där vindkraft byggs. Dock behöver en sådan sänkning troligen kompletteras med andra åtgärder för att kompensera kommunerna. En stor osäkerhetsfaktor som juridiska studien dock inte hann utreda är hur EU-kommissionen tolkar en sådan sänkning av fastighetsskatt, om det kunde tolkas som ett statsstöd. Denna studie kan därför inte utan en separat utredning om detta rekommendera sänkningen som ett alternativ att gå vidare med.

Förhandsbesked från Skatteförvaltningen har klarlagt att landskapsregeringen är **skattskyldig till kommunerna på options-, och arrendeintäkter, om ca 5 procent på den beskattningsbara vinsten**. Denna samfundsskatt på landskapsregeringens intäkter tillfaller alla Ålands kommuner och fördelas ut genom samfundsskattenyckeln.

Studien ser **inte att en utjämningsmodell, där betydande fastighetsskatteintäkter utjämnas mellan kommuner, ensamt skulle vara en lösning på problematiken om likvärdiga förutsättningar**. Eftersom landskapsandelssystemet eventuellt revideras under en nära framtid bör denna utjämningsmodell tas fram tillsammans med denna revidering.

Det studien kan konstatera är att en intäktsmodell som **maximerar uttag av intäktsströmmarna options- och arrendeintäkter gentemot andra intäktsströmmar är att föredra**. På så vis kan landskapsregeringen själva fördela medlen till prioriterade offentliga verksamheter, samt att risken för olikvärdiga förutsättningar mellan kommuner kan minskas. Det ger även mest säkerhet gentemot en avtalspart då avtalet upprättas mellan dessa två parter och minskar osäkerheter som förknippas med ett långt tidsperspektiv.

Möjlig Intäktsmodell för det offentliga Åland och vindkraftsaktör:

1. Optionsintäkt som betalas i inledningen efter avtalsskrivning
2. Arrendeintäkt som baseras på produktionsvärde, betalas årligen under avtalstiden
3. Ny fastighetsskatteprocent som är begränsad till ett rimligt intervall

Eftersom fastighetsskatteuttagets eventuella begränsning kan uppfattas som minskat ekonomiskt incitament för kommuner där havsbaserad vindkraft byggs är det av vikt att landskapsregeringen även möjliggör flera intäktsmöjligheter till Ålands kommuner, specifikt till kommuner där vindkraften byggs.

Ersättningarna kan ges genom att ingå **avtal med kommuner där vindkraft byggs, genom förändringar av landskapsandelssystemet och andra stödåtgärder på basen av ansökan**. De exakta förändringarna och beloppen måste landskapsregeringen besluta om. Även här bör arbetet med att hitta dessa ersättningsmodeller fortsätta utvecklas, gärna i samråd med vindkraftskommunerna.

Alla möjliga intäktsströmmar för en kommun där vindkraft byggs

1. Fastighetsskatt
2. Samfundsskatt på landskapsregeringens årliga options och arrendeintäkter (tillfaller alla kommuner)
3. Avtalsintäkter från avtal med landskapsregeringen
4. Förhöjda landskapsandelar
5. Särskilda stöd enligt ansökan

Mixen av intäktsströmmar ska enligt projektdirektivet fortsätta utvecklas efter studiens slut. Studiens klara rekommendationer vid slutförandet innefattar att:

1. **Intäktsmodellen bör utgå från högt uttag av options-, och arrendeintäkter gentemot andra intäktsströmmar**
2. **Utred frågan om sänkt intervall för fastighetsskatt kan tolkas som statsstöd**
3. **Utred utjämningsmekanismer i landskapsandelssystemet i samband med revideringsprojekt om ett nytt landskapsandelssystem**
4. **Utred vidare möjligheter för att ge ekonomisk ersättning till kommunerna där vindkraft byggs, exempelvis genom avtal eller andra stöd till kommunerna**
5. **Följ utvecklingen av förändrad lagstiftning på rikssidan**
6. **Finjustera bakgrundsparametrar och antaganden varefter nya fakta erhålles.**

8 Bilagor

8.1 Bilaga 1 – Ramar, antaganden, grundparametrar

För att studien ska kunna räkna på utfall av intäktsströmmar har huvudprojektet Sunnanvind angett ramar i form av olika antaganden, tekniska parametrar och intervall. Ramarna har också använts i studiens andra centrala leveransobjekt, Excel-kalkylmodellen. Parametrarna är till den del det är möjligt baserat på gällande lagstiftning, samt kompletterat med olika kvalificerade bedömningar från huvudprojektet. I Tabell 5 på nästa sida listas parametrarna, med efterföljande utökad förklaringstext.

Huvudprojektet har även angett **tre teoretiska utbyggnadsscenarion** med tillhörande **teoretiska byggnadsfaser** som studien ska utgå från i beräkningar. Dessa syns i Tabell 6 på sidan 40. Huvudprojektet har gett tre teoretiska huvudscenarion för hur byggnationen kan ske, Scenario 1, Scenario 2 och Scenario 3. Varje Scenario startar byggnationen från olika geografiska punkter, med utbyggnad enligt maximalt 1,3 GW per fas och maximalt 3 faser. Effektgränsen har att göra med vad som är möjligt att bygga ur en kapacitetshänsyn. Den totala maxeffekten blir således 3,9 GW.

Scenario 1 startar österifrån, för att sedan fylla området enligt kapacitetsbegränsningen från öst till väst. Scenario 2 har utgångspunkt från väst, och Scenario 3 har utgångspunkt från mitten av norra Åland, och bygger vidare åt båda håll öster och västerut. Den totala effekten per kommun och fas listas i figurerna i Tabell 6.

Maximalt 1,3 GW fördelas alltså per kommun enligt scenarion och faser enligt den maximala teoretiska arealen per kommun samt angiven byggtäthet. Orsaken till att använda sig av scenarion är att belysa hur byggnationen och intäkter kan se ut till olika kommuner beroende på hur den verkställs efterhand. Som beskrivet förut i studien så ska även dessa scenarion inte ses som det slutgiltiga planen inför eventuell byggnation, utan mer en utgångspunkt för att lättare beskriva eventuella utfall.

Tabell 5 Grundparametrar, ramar och bedömningar givna av Sunnanvind/Beställaren. Parametrar även baserade på nu gällande lagstiftning. Bedömningar med gällande information från hösten 2024. Parametrar uppdateras när ny information erhålles, detta ska ej ses som slutgiltigt.

	<u>Värde</u>	<u>Kommentar</u>
Kommuner och arealer	Brändö 280, Kumlinge 147, Saltvik 357, Hammarland 168, Geta 265, Eckerö 4 km2	Aktuella kommuner med maximal areal
Byggtäthet	0,3 vindkraftverk per km2 (motsvarande ca 1 vindkraftverk per 3 km2)	Hur tätt vindkraftverk beräknas byggas per km2. Arealer och täthet tillsammans med scenarier används tillsammans för att beräkna kapacitet per kommun per fas.
Kostnad för den del av vindkraftsverk som fastighetsskatt erläggs för (fundament, torn, maskinrumshölje)	10 000 000 euro, enligt nu gällande lagstiftning och bedömning om kostnad. För vindkraftverk med 18 MW effekt	Påverkar värdet på vilket fastighetsskatten beräknas.
Storlek på vindkraftverk, effekt	18 MW	Räknar med 18 MW effekt på alla vindkraftverk.
Återanskaffningsvärde	75 procent	
Åldersavdrag (avskrivning)	2,5 procent åldersavdrag per år, Åldersavdrag max 60% av återanskaffningsvärdet.	40 år livslängd i beräkningar.
Fastighetsskatt	0 - 3,10 procent.	Enligt skatteprocentsatsen vissa anläggningar. Utgår från att kommuner debiterar maximal fastighetsskatt.
Antal timmar och nyttjande	24*365= 8760 h Nyttjandegrad 58 procent.	Antal timmar per år ett vindkraftverk är i drift, årets timmar * nyttjandegrad bedömd till 58%. Används enbart i kalkylatorn.
Elpris	50,0 euro/MWh	I prognoser används ett pris om 50 euro per MWh. Används enbart i kalkylatorn.
Optionsintäkt till LR	Ej slutligen bestämd	Används enbart i kalkylatorn.
Arrendeintäkt till LR	Ej slutligen bestämd	Används enbart i kalkylatorn.

Utökad förklaring till Tabell 5:

Kommuner och arealer: Kommunerna som är aktuella för byggnation för havsbaserad vindkraft har listats och varje kommuns storleksområde anges i km². Det är inte säkert att hela arealerna kommer användas för byggnation, därför har en variationsfaktor angetts på 100 procent, 60 procent och 30 procent. *Byggtätheten* beräknas dock alltid vara 0,3 vindkraftverk/km² för denna studies beräkningar. Dessa parametrar har använts tillsammans *kapacitetsbegränsningarna* angivna i Tabell 6 för att beräkna antalet vindkraftverk per kommun, scenario och fas.

Beskattningsvärde för ett vindkraftverk beräknas enligt:

Byggnadskostnad (euro) * Byggnadskostnadsindex * Återanskaffningsvärde (75%)

– Årliga åldersavdrag (2,5% av återanskaffningsvärdet per år, max 60% avdrag av återanskaffningsvärdet).

Kostnaden för vindkraftverk är av huvudprojektet prognosticerad till 10 000 000 euro för ett 18 MW:s vindkraftverk för den del som omfattas av fastighetsskatten. 18 MW används därför genomgående som exempelstorlek för ett vindkraftverk.

Återanskaffningsvärdet beräknas enligt nu gällande lagstiftning till 75 procent av byggkostnaden.

Årliga åldersavdrag följer enligt lagstiftning (2,5 procent). Maximala åldersavdrag är 60% av återanskaffningsvärdet (uppnås vid år 24 av beskattningsbara år)

Fastighetsskatteintervallet 0–3,10 procent, enligt nu gällande lagstiftning, skattesatsen för vissa anläggningar.

Antal timmar och nyttjandegrad som ett vindkraftverk är i drift har också angetts. Detta för att kunna beräkna volymen och värdet av elproduktionen. 24 timmar per dag i 365 dagar motsvarar 8760 h per år. Nyttjandegraden är bedömd av huvudprojektet till 58 procent och anger hur stor del av tiden man tror att kraftverken i praktiken genererar elproduktion. Dessa parametrar används enbart inom Excel-kalkylmodellen.

I beräkningar som prognosticerar värdet för elproduktionen har elpriset 50 euro/MWh använts. Elpriset har historiskt sett varit volatilt, det är därför mycket svårt att göra en bedömning om det framtida elpriset. Denna parameter används enbart inom Excel-kalkylmodellen.

Förväntade options- och arrendeintäkter till vattenägaren är ej klarlagda ännu.

Andra parametrar och bakgrundsdata är möjliga att använda, men denna studie har använt dessa på basen av information från huvudprojektet. I takt med att ny information är tillgänglig bör huvudprojektet uppdatera denna information, vilket går lätt att göra i av studien levererad Excel-kalkylmodell.

Tabell 6 Av huvudprojektet givna scenarion för hur byggnation av havsbaserad vindkraft kan ske. Tre scenarion med tre faser i varje scenario. Faserna har alla 1,3 gigawatt maxeffekt på grund av kapacitetsbegränsningar. Effekten sprids ut på respektive kommun i enlighet med hur stor byggbar areal de har.

Scenario 1 (start öst till väst, fas 3 full byggnation)

MW

	Brändö	Kumlinge	Saltvik	Hammarlång Geta	Eckerö	Summa	
Fas1	900	400				1300	
Fas2		68	1152	80		1300	
Fas3				460	840	0	1300
Summa	900	468	1152	540	840	0	3900

Scenario 2 (väst till öst)

MW

	Brändö	Kumlinge	Saltvik	Hammarlång Geta	Eckerö	Summa	
Fas1				436	846	18	1300
Fas2		44	1152	104			1300
Fas3	876	424					1300
Summa	876	468	1152	540	846	18	3900

Scenario 3 (söderut för vätgasproduktion i inledande fas)

MW

	Brändö	Kumlinge	Saltvik	Hammarlång Geta	Eckerö	Summa	
Fas1	1152			148		1300	
Fas2	62			392	846	1300	
Fas3	894	406				1300	
Summa	894	468	1152	540	846	0	3900

8.2 Bilaga 2 – Exempelberäkningar fastighetsskatt kommuner

Formel för hur fastighetsskatt för en kommun beräknas, på basen av hur lagstiftningen ser ut i skrivande stund:

Fastighetsskatt för kommun Z år n =

*Totalt beskattningsvärde för vindkraftsparken i drift år n i kommun Z * Kommun Z:s fastighetsskatteprocent för skatteklassen vissa anläggningar (inom intervallet 0-3,10 procent)*

varav,

Totalt beskattningsvärde för vindkraftsparken i drift år n i kommun Z =

*Byggnadskostnad för varje vindkraftverk * Antal vindkraftverk * Byggnadskostnadsindexering * återanskaffningsvärdeberäkning, 75% - minskning enligt årliga åldersavdrag (värdeminskningen), 2,5%*

Exempel, kommun Z har 10 vindkraftverk i drift i år 2049. Vindkraftsparken färdigställdes i slutet av år 2040. Byggnadskostnaden var år 2040 bestämd till 10 000 000 euro för varje vindkraftverk. Kommunen har beslutat om 3,10 procent fastighetsskatt för skatteprocentsatsen *vissa anläggningar år 2049*. Det årliga åldersavdraget för varje vindkraftverk är 2,5% per år i 9 år, år 2040 uppstod ingen avskrivning eller beskattning. År 2041 debiteras fastighetsskatt första gången, ett årligt åldersavdrag dras bort från återanskaffningsvärdet, dock sker ingen indexering av byggnadskostnaden.

Exempelberäkning, fastighetsskattens utfall för kommun Z år 2049:

*10 000 000 euro (byggnadskostnad för varje vindkraftverk året vid färdigställande) * 10 st.*

** $1,01^8$ Byggnadskostnadsindex för varje år (exempel 1% per år, dvs $1,01 * 1,01 \dots 8$ ggr).*

** 0,75 (återanskaffningsvärdet är 75% av byggkostnaderna enligt rikslagstiftning) = 81 214 253 euro*

*Åldersavdragen för 9 år motsvarar $9 * 0,025 * \text{Återanskaffningsvärdet}$:*

*$81\,214\,253 * (9 * 0,025) = 18\,273\,207$*

Åldersavdraget subtraheras från återanskaffningsvärdet: $81\,214\,253 - 18\,273\,207 = 62\,941\,046$

*Beskattningsbara värdet: $62\,941\,046$ multipliceras med * 0,031 (fastighetsskatteprocent bestämd av kommun Z) =*

Kommunen erhåller 1 951 172 euro i fastighetsskatt år 2049

Beskattningsvärdet sjunker årligen med åldersavdrag om 2,5%. Beskattningsvärdet är dock alltid minst 40% av återanskaffningsvärdet. Vid år 24 av vindkraftsparkens drift uppnås maximala åldersavdrag, från år 25 framåt kan därför byggnadskostnaden öka om byggnadskostnadsindexet är positivt, därför kan fastighetsskatteintäkterna igen öka för kommunerna från och med år 25 av drift.

8.3 Bilaga 3 - Information från projektdirektiv ÅLR 2024/3661

Effektmål, resultatmål, avgränsningar från projektdirektivet Projektdirektiv för studie om intäktsmodell, havsbaserad vindkraft. Enligt ÅLR 2024/3661.

2 Effektmål

Studien ska bringa klarhet i vilka möjliga intäktsmodeller från genomförande av auktion som är aktuella över tid för landskapsregeringen och Ålands kommuner vid införande av havsbaserad vindkraft, förklara modellerna samt beskriva dess för- och nackdelar.

Studien ska klarlägga riskfaktorer kopplade till olika intäkts typer (arrende, option, fastighetsskatt, näringskatt).

Studien ska kartlägga övriga risker gällande intäktsmodellen, såsom behörighet mellan Åland och riket, värderingsgrunder, skattegränsen och övriga relevanta risker inom beskattning.

Studien ska bringa klarhet i vilka ungefärliga intäkter olika scenarion kan leda till vid byggnation av havsbaserad vindkraft (liten, medel och storskalig).

Studien ska redogöra för olika konkreta scenarion, uppskattade intäkter utifrån dessa för landskapsregeringen resp. kommunerna, samt fördelning mellan kommunerna.

2.1 Resultatmål

Studiens mål är att beskriva möjliga intäktsströmmar för Åland som helhet samt redogöra för dess för- och nackdelar. Studien ska lämna 3-5 förslag till intäktsmodeller samt en fördelningsmodell.

Studien ska beskriva och utreda relevant lagstiftning som kan påverka intäkterna, såsom värdering av fastigheter, behörighetsfrågor där detta behövs klarläggas, elskatter och skattegränsens ev. påverkan.

Studien ska klargöra riskfaktorer som nämnvärt kan påverka intäkts typerna, intäktsströmmarna och helheten.

Leveransobjekt är en Excelfil med förklaringar och testfunktion av intäktsmodell och fördelningsmodell samt en slutrapport. En rekommendation till val av intäktsmodell ska lämnas.

Studien lämnas till beställaren som sedan beslutar om vilka intäkter som ska föreslås som grund för den slutliga intäktsmodellen. Den slutliga intäktsmodellen fastställs av landskapsregeringen.

2.2 Avgränsningar

Projektet ska inte

- ta ställning till vilka avkastningskrav företagen har
- ta ställning till vilken företags-/organisationsmodell bolagen har
- ta ställning till landskapets bolags intäkter
- ta ställning till eventuella intäkter från vätgasproduktion
- ta hänsyn till sekundära effekter såsom förvärvsinkomster och andra indirekta effekter för samhällsekonomin
- leda till ett slutligt förslag av intäktsmodell utan endast lämna en rekommendation. Arbetet med att ta fram ett slutligt förslag till intäktsmodell kan fortsätta i december 2024 i ny form.

Projektgrupp

Finansminister Mats Perämaa, Ägare och Beställare
Avdelningschef Finansavdelningen, Björn Snis, Delegerad beställare

Arbetsgrupp för studien: Robert Lönnqvist, Projektledare, analytiker
robert.lonnqvist@regeringen.ax
Eeva-Sofia Anttonen, jurist, eeva-sofia.anttonen@regeringen.ax
Robert Lindfors, extern konsult, projektmedarbetare

Referensgrupp studie:
Projektledare Sunnanvind, Ralf Häggblom
Projektagare Sunnanvind, Stefan Fransman
Styrgrupp Sunnanvind

Tidsplan och prioritering från projektdirektivet.

4 Krav/tidsplan

Aktivitet	Beskrivning
Kickoff	Starttillfälle för alla inblandade i maj 2024
Avstämning/del-rapport oktober	Presentation av nuläge från projektgruppen samt erhålla konkret feedback och fortsatt inriktning från ägare/beställare, delegerad beställare och styrgrupp Sunnanvind
Resultatobjekt	Excellfil med förklaringar samt rapport och ppt-presentation
Slutleverans 90%	November 2024 + Excel, rapport, presentation
Slutleverans 100%	December 2024
Kostnad	Arbetstid + konsultkostnad

4.1 Prioritering

Prioritering 0,5 Resultat 0,4 Tidpunkt 0,1 Kostnad

5 Tidsplan

Arbetsgruppen arbetar löpande från och med mitten av Augusti 2024. Arbetsgruppen består av Robert och Robert samt juridisk resurs: Eeva-Sofia Anttonen. Stämmer av med ägare och delegerad beställare månadsvis.

Avstämningar med ägare/beställare, delegerad beställare samt Sunnanvinds styrgrupp i oktober 2024 för att få feedback inför fortsatta arbetet. Slutleverans beräknad december 2024.

Projektgruppen Projekt-, och tidsram uppdaterades i senhösten 2024 med förlängd tidsram till mars 2025.